

HIRDETESEK.

AZ ELSŐ ERDELYI FUVÓ-EGYÁS

(19) (10-10)

KOLOZSVARTT.

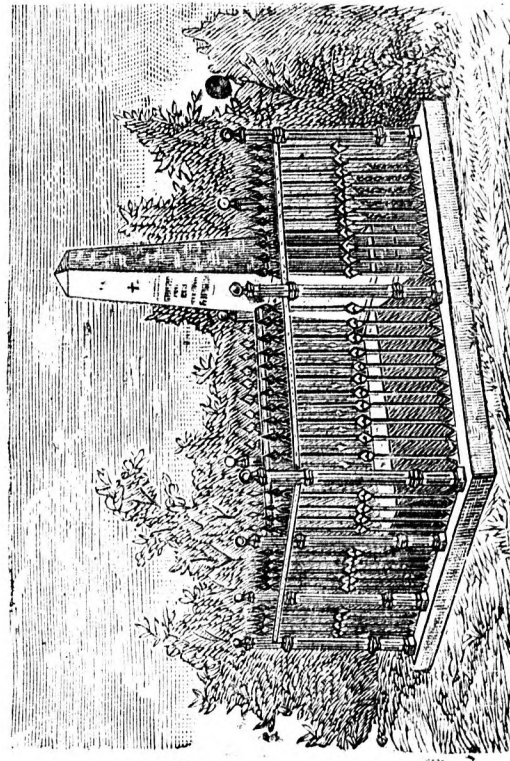
Van szerencsém a már több mint 14 év óta fennálló és jó hírnévnek örvendő gyáramat a t. cz. közönség becses figyelmébe ajánlani. Bátorokdom egyszersmind tudatni, hogy mindféle **SÉP-MŰ** és **ÉPÜLET-LAKATOS MUNKÁKAT**, ugyszintén vert-vasból

SIRÁCSOZATOKAT,

lépesőzeteket,

VILLÁMHÁRÍTÓKAT

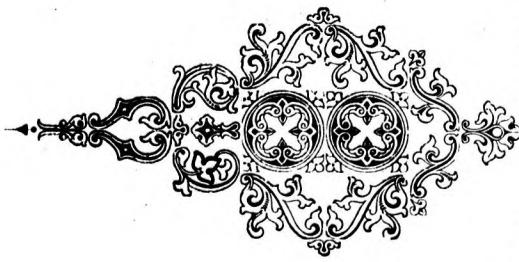
stb. a legrövidebb idő alatt,
legolcsóbb árban, elkészítek.

Minták és rajzok a világ leghíresebb vasgyáraiból kiküldt rajzok után készülnek.

Minta-rajzok, mûminták kívánatra adatnak, vagy vidékre postán bérmentve küldetnek.

SEEMANN JÓZSEF.

EREDETI

FRISTER és ROSSMANN

VARRÓGÉPEK.

Amsterdamban az 1883-diki kiállitáson

„ARANY ÉREMMEL“

kitüntetett. tehát a legnagyobb elismerésben részesített

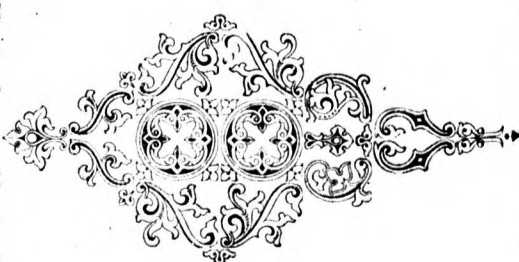
S I N G E R

varrógépeket készpénz, vagy 1 fvt heti részletekbeni fizetések és hat évi irásbeli jótállás mellett ajánlja

Neeser János és társa

Kolozsvárt, torlanta 1. sz.

(7) (23-52)

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDA.

STEIN JÁNOS

KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDÁSZ KOLOZSVÁRT.

Ajánlja az ev. ref. főtanoda általa már 35 éven át kezelt és legújabbban a kor igényeinek megfelelőleg a legmodernebb betűkkel berendezett

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDÁIÁT.

A könyomdában szakképzett metsző és nyomó van alkalmazva.

A nyomdai gépek elegendősége, valamint a munkaerő teljes száma lehetővé teszi, hogy minden

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI MUNKÁT

határozott időre, tisztán, izléssel s oly olcsó árban képes előállítani, hogy bármely hazai nyomdával versenyezhet

A munkához szükséges papírt csak rendes gyári árban számítja.

Mindennemű és nyelvű **könyvek, folyóiratok, iskolai értesítők, köz- és magán hivatalok részére szükséges rovatos ívek, körlevelek, árjegyzékek, számlák, diszes kiállítású diplomák és tanulólevelek, nász-, gyász- és vigalmi jelentések, névjegyek, meghívók, tánczrendek, gyógyszerári jelzetek, bor, roszolis és más vignettek, új évi és más alkalmi üdvözetek, vámjegyek, vásárcédulák, hirdetmények, bármily nagyságu falragaszok, szóval minden e szakmába vágó fekete vagy szinnyomatu munkák csinos kiállítását jutányos áron elfogadja.**

Megrendelések Stein János könyv- és zeneműkereskedésébe (bel-középutcza 1. sz.) vagy a nyomda helyiségébe (bel-farkasutcza 20. sz.) intézendők.

— Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl. —

Különösen a kir. közjegyzők, megyei és városi hatóságok és a községi előjáróságok, valamint takarékpénztárak és biztosító-társaságok figyelmét bátorodik arra fölhívni, hogy hivatali szükségletekre megkívántató nyomtatványok gyors kiállítására s legolcsóbb árszámítására különös súlyt fektet. A községi bíróságok részére szükséges nyomtatványokból raktárt tart s azokból kis mennyiségben **koncez számra** is jutányos áron szolgál.

**Az e rovat alatt közölt ÚJ KÖNYVEK és ZENEMŰVEK.
Kolozsvárt Stein Jánosnál**

kaphatók, a hol vidéki szives megrendelések gyors és pontos teljesítéséről a legjobban van gondoskodva.

STEIN **JÁNOS**
erdélyi muzeum-egyleti könyvkiadó és könyvárus
könyv-, mű- és zeneműkereskedése

KOLOZSVÁRT.

Új könyvek:

- Báró Sennyey Pál és gróf Apponyi Albert.** Irta egy magyar conservatív. 1 frt.
- A latin nyelv szótára.** A kútfőkből a legjobb és legújabb szótár irodalomra támaszkodva összeállította dr. Finály H. 10 frt.
- Zajzánból Khámin át Tiberbe** és a sárga folyó forrásvidékére, Przewalszky Mihájlovics Nikoláj orosz ezredes harmadik útja Közép-Ázsiába. Oroszból dolgozta Csopely László. Szövegbe nyomott képekkel. 3 frt 60 kr.
- A Kisfaludy-Társaság évlapjai.** Új folyam. XVIII. köt. 2 frt 50 kr.
- Mezei gazda népszerű vezérkönyve.** Irta Galgóczy Károly. II. kötet: az állattenyésztés. 80 kr.
- A XIX. század passzimizmusa.** (Schopenhauer és Hartmann). Irta Alexander Bernát. 1 frt.
- Görög gyakorló könyv.** Hintner és Curtius nyelvtanaihoz. Irta dr. Hintner B. 1 frt 40 kr.
- Teréz és kisebb költemények.** Irta Ábrányi Emil. 80 kr.
- 1884. évi Rendeleték tára.** II. és III. 1 frt 50 kr.
- 1884. évi Törvények gyűjteménye.** I. 45 kr.
- Példázatok zongorán.** A leütések különböző nemeiről. Irta Szenkovits Gyula. 50 kr.
- A női szépség fentartásának, ápolásának és növelésének titkai.** Irta egy nagyvilági hölgy. Füzve 1 frt 70 kr. Kötve 2 frt.
- Az állandó gőzkazán és gőzgép-üzem kézikönyve,** vagyis a fűtők és gépészek törvényes vizsgáinál előforduló kérdések tárgyalása. Kozák György munkája alapján. Fordította és összeállította Fritz Pál. 60 kr.
- Compendium der Praktischen Medicin.** Von Dr. C. F. Kunze. 6 ft.
- Klinische Terminologie.** Von O. Roth. 3 frt 60 kr.
- Le socialisme d'état.** Conférences faites au cercle Saint-Simon. Par Léon Say. 2 frt 10 kr.
- Mademoiselle Blaisot.** Par Mario Uchard. 2 frt 10 kr.
- L'année politique.** 1883. Par André Daniel. 2 frt 10 kr.
- Legons d'histoire littéraire.** Par P. Vincent et F. Bouffandeau. 2 frt 10 kr.
- De Pontoise a Stamboul.** Par Edmond About. 2 frt 10 kr.
- Le Général Chanzy 1823—1883.** Par Arthur Chuquet. 2 frt 10 kr.
- Entretiens sur l'histoire du moyen Age.** Par Jules Zeller. Première Partie. 2 frt 10 kr.
- Cours normal d'histoire.** Histoire général jusqu'à la mort de Henri IV. Par E. C. Coutant et A. Amman. 2 frt 10 kr.
- Athanase Coquerel fils sa vie et ses oeuvres.** Par Jules Devèze. 2 frt 10 kr.
- Les salles d'asile en France,** et leur fondateur Par Emile Gossot. 2 frt 10 kr.
- La cour imperiale a Compiègne.** Souvenirs contemporains. Par Sylvancecte. 2 frt 10 kr.
- Histoire de la Révolution.** Racontée aux petits enfants. Par Charles D'Héricault. 1 frt 80 kr.
- M. Pasteur.** Histoire d'un savant. Par un Ignorant. 2 frt 10 kr.
- La vie publique en Angleterre.** Par Philippe Daryl. 1 frt 80 kr.
- Un écolier américain.** Par Th. Bailey Aldrich. 1 frt 80 kr.
- Contes Macabres,** et autres et improvisations poétiques. Par Jules Nollée. 1 frt 80 kr.
- A sors kegyenozei.** Regény. Irta Kvassayné Kun Melanie. 2 frt.
- A spiritismus titkaiból.** Irta János főherczeg. 50 kr.

- Mes Souvenirs.** Les boulevards de 1840—1871. Par G. Claudin. 2 frt 10 kr.
- La Save, le Danube et le Balkan.** Voyage chez les slovénes, les croates, les serbes et les bulgares. Par M. L. Leger. 1 frt 80 kr.
- Aus dem westlichen Himalaja.** Erlebnisse und Forschungen von K. E. von Ujfalvy. 10 frt 80 kr.
- Une Course à Constantinople.** Par M. de Blowitz. 2 frt 10 kr.
- La Veuve, Le Voyageur.** Par Octave Feuillet. 2 frt 10 kr.
- Ce qui ne meurt pas.** Par D'Aurevilly. 2 frt 10 kr.
- L'Allemagne amoureuse.** Par Vict. Tissot. 2 frt 10 kr.
- Gressent's einträgliches Obstbau.** Kötve 4 frt 80 kr.
- Gressent's einträgliches Gemüsebau.** Kötve 4 frt 20 kr.
- Das Elektrische Potential, oder Grundzüge der Elektraik.** Die neuere Theorie der elektrischen Erscheinungen in elementarer Darstellung. Von A. Serpieri. Mit 44 Abbildungen. 1 frt 65 kr.
- Neuer Hof- und Staats-Almanach für 1884.** 1 frt 50 kr.
- Die Atmosphärische Elektrizität.** Von Luigi Palmieri. 50 kr.
- Das Wesen und die Aufgaben der Nationalökonomie.** Ein Beitrag zu den Grundproblemen dieser Wissenschaft. Von dr. Emil Sax. 1 frt 50 kr.
- Die Riviera.** Von Prof. W. Kaden und Maler H. Nestel. 1 füzet. Gazdagon illusztrálva. Minden füzet 1 frt 20 kr.
- Közrendészeti tudomány és a magyar rendőri gyakorlat.** Irta Petrovics László. 1 füzet. 30 kr.
- Latin nyelvtan.** Gymnasiumok számára. Irta Szamosi János. I. rész. Alaktan. 1 frt.
- Görög nyelvtan.** Irta dr. Hintner B. 1 frt 60 kr.
- Paedagogiai encyclopaedia.** Különös tekintettel a népoktatás állapotára. A nevelés tudomány szótára, melyben az általános és részletes paedagogia, didaktika és methodika, a statisztika, lélek-, erkölcs- és gondolkodástan, valamint a művelődés paedagogiai történelem főbb részletei betűrendben foglalvák. Segédkönyv tanítók, nevelők, szülők és iskolai előjárók számára. Ábrákkal. Több tanférfit közreműködésével szerkesztette Verédy Károly. 1. 2. füzet. A mű 20 füzetben jelenik meg. Egy-egy három ives füzet ára 30 kr.
- Döntvénytár.** A m. kir. Curia elvi jelentőségű határozatai. Új folyam. VI. kötet. 2 frt.
- A házassági javaslat a törvényhozás előtt.** Irta Kovács Gy. 50 kr.
- Erdő-őr, vagy az erdészet alapvonalai kérdésekben és feleletekben.** Az erdészeti műszaki segédszemélyzet, erdőbirtokosok, községi előjárók és néptanítók számára írta Bedő Albert. 94 fameszettel. Harmadik kiadás. 3 frt 50 kr.
- Dal és Beszély.** Újabb lyrai költemények. Abel és Aranka, Jankó János rajzaival. Irta Vajda János. 1 frt 40 kr.
- A honfoglalás éve.** Irta Salamon Ferencz. 50 kr.
- A munkás osztály sorsának javítása.** Irta Brüll Lipót. 60 kr.
- A nürnbergi baba.** Vig opera 1 felvonásban. Szövegét írta Leuven és Beauplan. Fordította Havi Mihály. Zenéjét szerző Adám Adolf 40 kr.
- Kis pajtások könyvesháza.** Szerkeszti Bolygó bácsi. (Erdélyi Gyula.) 30 kr.
- Székely históriák.** Irta Jakab Ödön. 1 frt.
- Futó felhők.** Elbeszélések. Irta Zatopek Antal. 1 frt 50 kr.
- Szerencsétlen furulyások.** Elbeszélések. Irta Porzsolt K. 1 frt 40 kr.
- A vereshaju.** Eredeti népszimű dalokkal, 3 felvonásban. Irta Lukácsy Sándor. 50 kr.
- 1883. országgyűlési törvényczikkek.** Szakfőriak közreműködésével. Jegyzetekkel, utalásokkal és magyarázattal ellátva. 8° füzve 2 frt 40 kr. Kötve 3 frt 20 kr.
- ugyanaz zsebkiadás füzve 2 frt 40 kr. Kötve 3 frt 20 kr.
- Orvos-gyógyszerészeti műszótár.** A m. orvosok és természetvizsgálók Szombathelyen tartott XXI-ik vándorgyűlése által a dr. Batizfalvy Samu-féle díjjal jutalmazott munka. Irta dr. Barts József. Első füzet. 1 frt 50 kr.
- Egy évig mondurban.** Karcolatok. Az egyévi önkényes-életből. Irta Kacziány Géza (gyalog huszár). 1 frt.
- Jó könyvek.** II. kötet 11—20 szám. 1 frt.

ÉLET ÉS IRODALOM.

SZÉPIRODALMI ÉS TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Negyedévre	1 frt 50 kr.
Félévre	3 " — "
Egész évre	6 " — "

Egy szám ára 12 kr.

LAPTULAJDONOS ÉS FELELŐS SZERKESZTŐ:

KORBULY JÓZSEF.

FŐMUNKATÁRS:

HEGEDÜS ISTVÁN.

Az előfizetési pénzek, valamint a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőhöz küldendők. (Kolozsvárt, Belmonostor-utca 20. sz.)

Helybeli előfizetéseket elfogad Stein János könyvkereskedése. KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

I. Évfolyam.
Huszonegyedik szám.

Megjelenik minden vasárnap 1—1½ ívnyi terjedelemben.

Kolozsvárt.
1884. június 8.

PIROS PÜNKÖSD NAPJA

Kolozsvárt.

Piros bizony, de fájdalom fanatikus kezek által dobott kötől kibugygyant vértől.

Nem vagyunk politikai lap; az esemény politikai súlyát, mérvét, kihatását nem vizsgáljuk.

Nem vagyunk jogi, politikai kérdésekben véleményt mondani sem jogosultak.

De képviselünk társadalmi moralt, képviselünk hírlapírói becsületet, képviselünk társadalmi együttélhetést, képviselünk kedélyt, melyet az eszme szent lelke megvilágít és viharral be nem tölt, melyet a társadalmi küzdelem érdekel, ha a politikai küzdelem képére fátyolt is vetünk, mert ezt meglebbenteni nem az Élet és Irodalom hivatása.

Szerencsétlenségnek tartanók, ha a Helikon berkébe betörne az utca zivaja.

Szerencsétlenségnek tartanók, ha Schiller szavai nem lennének valóság, hogy t. i. „soha sem hiányoztak a kedélyek, melyek a szív esöndes birodalmába menekülnek az élet zaja elől.”

E kedélyek számára vannak nyitva hátsábjaink.

De ha a társadalom salakja fölkavarodik, ha egy képviselő jelölt fogadásakor a politikai fanatismusba csap át és követ dobál, melytől örök éj borul Kolozsvár egyik legrokonszenvesebb fiatal tehetségének egyik szemére; akkor a szív esöndes világa is érintve van; a Helikon esöndes berkén is éles hangzavar sikolt át.

Nincs jogunk itélni: tegye a törvény; nincs okunk magyarázni: tesz a pártlapok; de hivatásunk a szenvedélyek elemi hatalma elé a szív nevében is gátot vetni; a gáthoz legalább egy porszemmel járulni.

És kimondjuk nyíltan, őszintén, hogy a hírlapirodalom önmegfeledkezése, ha nem is

magyarázat, de bizonyára egyik tényező abba, hogy a mob fölzajdul és követ dob.

Az irodalmi tisztesség, a szenvedély tüzeiből nem tisztán maradt, de elperzselték. A személyes bosszu természete, hogy ragályos és társadalmi bosszuvá fejlődik, mint a tavaszi hóvíz áradattá nő.

Személyes elkeseredés társadalmi gyanúsításba tör. A népies szólamok erőteljes kifejezése átesap abba a magas világba, a melyet az élet tükrének tartunk: az irodalomba.

E tükör szennyes: torzarcot mutat.

A politikai szónoklat színvonaláról lesz alkalmunk közelebbről írni, mert ez szakkörünkbe vág: de hogy ez hallatlanul lesüllyedt: az bizonyos. Csak hogy ha föl nem emeljük a lelkeket összefűző láncot: föl nem emelik a jobbak, a tanultabbak; ha szavaiknak súlyát, vágásaiknak élet, érveiknek romboló erejét odáig fejlesztik, hogy már a társadalmi harez közepébe ragadnak: akkor ne feledjük el, hogy azt a Muzsát, kit az ég eszményi szerelemre adott nekik: debardeur-ré és bachansnővé sülyeszitk.

Távol van tőlünk, hogy egy párt politikai eszméjében találjuk az okot; távol van tőlünk, hogy egy vagy más laptársunk felett verdiktet üljünk: de a jobbak szívéből fejezzük ki az óhajt:

Emeljük az Irodalom színvonalát és emelkedik az Élet színvonala. Fogjuk föl a láncot és ne szalaszszuk ki kezünkben, hogy a sárba tapostassék.

Gondoljuk meg, hogy a szónak csirázó ereje van és ha mérget rejtünk bele vagy szenvedélyeink forrongásába azt felejtünk benne: akkor mérges planta lesz, mely elbódítja a fejeket, megmérgezi a sziveket és ... hull a kő és piros lesz a föld, mely mindnyájunké és melyet nem azért szereztek őrseink, hogy mi azt pártviszályok közt elvesszünk.

Az irodalom jöjjen az élet javítására, ne az életet hívja segítségül, hogy az igazság nyugodt kintartásának körébe tolja szennyes hullámaikat.

Kezünkben a bűvszó, melylyel Göthe mestere a felzajdult habokat vissza parancsolá.

Ne felejtjük el, hogy e bűvszó: az irodalom, az igazság kultusa.

NEMZETI NEVELÉS.

(Két ezikk.)

II.

Veszedelemes és az egész haza jövőjét fenyegeti az a tulzó és politikai törekvésektől saturált szellem és irány, mely az u. n. nemzetiségi egyházakban és tanintézetekben országszerte, különösen az utóbbi két-három évtized alatt lábra kapott.

E szavakkal végeztük első ezikkünket.

Azt a szellemet, mely a görög-keleti, görög-katholikus, részben a lutheranus tanintézetekben uralkodik, egyetlen egy állam sem tűrné el, nem, még republikában sem. Az a szellem tökéletes ellentéte annak, a mit jó hazafiasságnak nevezünk. Azokban a tanintézetekben, elkezdve a népiskoláktól fel a gymnasiumokig, mind olyan tanerők szárnyai alatt áll a román, szerb, tót és szász ifjuság, kik a legtulzóbb nemzetiségi politika szolgálatában állanak. Tudja mindenki, hogy Szebenben, Brassóban, Medgyesen és Besztercén, Naszódon és Balászfalván, Turócz-Szentmártonban és a szerb vidékeken a tanítók szolgálatják a nemzetiségi politika számára a legbuzgóbb közkatonákat és vezérférfiakat. A panszlavoknak épen úgy, mint a dakorománoknak és ultraszászoknak táborában ott találjuk a leghevesebbek sorában a néptanítókat épen úgy, mint a gymnasialis professorokat.

E szélső politikai törekvések fejtegetése és bírálata nem tartozik e lap keretébe; de annyit, úgy hisszük, teljes joggal constatálhatunk e helyen is, mint tény, hogy ama szélső nemzetiségi politikának vezéreszméje; a magyar állameszme elleni küzdelem vagy a mi evvel egyjelentőségű a magyar faj politikai suprematiájának tagadása; sőt németnyik nemzetiségi pártáryalatot még elszakadási vágyakkal is vádolhatjuk.

Nos el lehet képzelni: milyen szellemet csepegtetnek a gondjaikra bizott ifjuság lelkébe azon tanítók és tanárok, kik ilyen nemzetiségi politikának a hivei. De tényekből is tudjuk ezt. Hiszen igen gyakori államellenes tendenciákkal saturált román, szerb s más nyelvű tankönyvek eltiltása a közoktatási miniszterium részéről. S még mennyi lehet a száma az ilyen tankönyveknek, földrajzoknak, irodalmi kézikönyveknek, térképeknek, történeti tankönyveknek, melyekről nem tud semmit sem tanfelügyelő, sem miniszterium, sem a magyar társadalom.

Ilyen körülmények között nagyon természetes tehát az a tény, hogy a nemzetiségi felekezetek vezetése alatt álló mindenféle tanintézetekből olyan ifjuság kerül ki, mely nem tartja magát a nemzethez tartozónak, nem érzi magát e közös haza gyermekének, mely más haza után vágyakozik; úgy nevelkedik az a román ifjuság, mely „elrablott jogok” miatt panaszkodik, mely a magyar népet betolakodott idegennnek nézi e vérvél áztatott ezer éves hazában. Ez az ifjuság aztán, ha kilép az élet küzdelmes zajába, hol a legkülönfélébb érdekek harcát még fajbéli, nemzetiségi ellentétek is élesítik, bizonyára az első sorokban foglal helyet a panszlávok, dacoromán ábrándozók és groszdeutsch álmadozók között.

Hát ezt a nevelési processust, ezt a kultur-irányt, ezt a fejlődést tovább Magyarország nem nézheti szó nélkül, ha nem akar öngyilkos lenni. Utóvégre is egy országnak, egy nemzetnek, egy államnak nem lehet feladata nagyra növelni saját kebetén épen azon elemeket, azon irányt s azon tendenciákat, melyeknek nyílt és leplezett célja: az állam- és nemzet-egység megsemmisítése.

Azt nem tűrheti a magyar állam, hogy az ő szeme láttára növeljék föl a haza ellenségeit. A belga nép, a svájci köztársaság, az északamerikai republika egy pillanatig sem tűrnék meg minden

liberalismus mellett sem, hogy iskoláikban, legyeknek azok magánvállalkozók, egyetek vagy egyházak által fentartva, olyan ifjuságot neveljenek, mely separatistikus politikai áramlatok és ideálokért hevül.

Magyarország sem tűrheti ez állapotokat tovább. Politikusai és tanférjai, kik közoktatásügyünk élén állanak, lehetetlen hogy elzárkózzanak azon meggyőződés elől, hogy a jelenlegi közoktatási rendszer mellett olyan fejlődési iránynak dobjuk zsákmányul Magyarország jövő generatiojának egy igen nagy részét, mely fejlődési irány szinte egyenlőségű egy felbomlási processussal.

Renan Ernő, a nagy francia gondolkodó azt mondja egy remek értekezésében, hogy egy nemzet egységét nem a közös származás és közös nyelv, vagyis nem a faj- és nyelv-egység alkotja, hanem az érzelmek, vágyak, örömek és szenvedések közössége: közös dicsőség és szenvedés a múltban, közös törekvés és munka a jelenben és közös remény a jövőben.

Sarkalatos igazság, melynek helyessége mellett tanuskodik minden idők és minden népek története.

Gondolják meg ezt a nagy igazságot vezérlő állam- és tanférjaink! SALAMON ANTAL.

KÉT FALU.

(Elbeszélés.)

Irtá: SÜMÉGI KÁLMÁN.

(Folytatás.)

A hajnalsiak szemében Sásosd olyan volt, mint az ördög tanyája. Garázdább, renyhébb, rosszlelkűbb népet keresve sem lehetett volna találni a sásosdiaknál. Pandurnak, szolgabírónak egész éven keresztül dolgot adott az a község. Legalább egy tizede a falunak jól ismerte a vár-

megye kosztját. Bitang életet élt ott majd minden ember. A falu vagyonosabb gazdái is több időt töltöttek a korcsmában, mint a szántóföldjükön, szivebben szorongatták az itezés üveget, mint az ekeszarvát, jobb szerették a cigány muzsikáját, mint a kasza pengését... Ha a környéken rablás történt, azt a csendbiztos mindjárt Sásosdon kezte nyomozni s rendesen nem hiába. Ha a szomszéd faluk szőlőjét úgy szüret előtt megdémálták, bizonyosra lehetett venni, hogy azt is a sásosdiak tették. A szőlőpásztorok egy párt közülök meg is ijesztették annyira, hogy lepedőbe vitték haza őket. Hanem azért nem javult meg az erkölcsük s nem lett jobb a hírük. Az egész környék azt tartotta róluk, hogy a ki Sásosdon kocsival megáll, vigyázzon, nehogy addig, míg megitatja lovait, kilopják a kocsijából a kerékszeget, vagy ha egy kicsit lassan végzi a dolgot, a löcsöt is. Aztán annyira meg ne legyen könnyelmű, hogy a kocsin hagyja a bundáját, vagy a ködmenét, mert csak egy kicsit tekintsen felre, már hült helyét találja annak.

Hej tensusam, szolt egyszer hozzám a hajnalsi közgyám, mikor ezekről az állapotokról beszélgettünk, — legjobb lenne, ha azt a falut a négy sarkán meggyujtanák s elpusztulna, mint Sodoma és Gomora, mert nem érdemes, hogy ott még kökövön van.

— Hát aztán mindig ilyen rossz hire volt ennek a falunak?! — kérdeztem a közgyámot, a ki régi, ősz haju ember volt és józan eszejárása miatt nagy tiszteletben állt a hajnalsiak előtt.

— Nem az, tensusam, nem volt az a falu csak harmincz esztendővel ezelőtt még olyan tüskére való. Sőt talán akkor Hajnalsban, a mi falunkban még rosszabbak voltak az emberek és romlottabbak az erkölcsök. Hanem egy pár esztendő alatt nagy lett a különbség köztünk. A sásosdiak akkor kezdtek czimborálni az ördöggel, mikor egymásután elhalt a papjuk meg a jegyzőjük s újak jöttek helyükbe.

TÁRCZA.

Byron és Augusztá.

(Vége.)

Azt hiszem, hogy az itt felsoroltak eléggé világossá teszik e vád keletkezésének okát és alaptalanságát és azt, hogy Augusztá nemes alakja méltatlanul szenvedett az angol társadalom azon időszakos erkölcsi görcsrohama alatt, melyet Macaulay Lord Byronról írt esszé-jében oly páratlan satírával jellemez.

Hogy mennyire fájt Byronnak e vád és testvére méltatlan rágalmozgatása, bizonyítják a Childe Harold III. énekének 55. versszaka és az Augusztához írt stanzák. A köztudat szerint Byron e stanzákat közvetlen Angolországból való elutazása előtt írta volna s ezek lettek volna az utolsó költemények, melyeket Angolországban írt. Az említett aczélmetszet is e felfogást tükrözi vissza. A dolog azonban bármennyire is valószínűnek tetszik, még sem bizonyos. Byron életirói majdnem kivétel nélkül állítják, hogy ezeket a stanzákat Swájczban írta. A kérdés nem lényeges; a fődolog az, hogy megírta, a mikor és a hol csak másodrangú kérdés.

E költemények az első sortól az utolsóig a legszebb tanubizonyosságul szolgálnak arra, hogy e

viszony nemcsak benső, hanem a legtisztább és a legnemesebb is volt egész életében és hogy teljesen lehetetlen egy oly iszonyu bűn tudatának hatása alatt az igazi szeretet és nemes érzések e gyönyörű szavait leírni. Bizonyíték arra, hogy Byron szeretet után vágyó lelke szerencsétlen házassága után mindinkább testvére felé fordult, kinél jóakaratot, szeretetet és elnézést talált, mire bánatos és szenvedélyektől dúlt lelkének okvetetlenül szüksége volt, oly mértékben, mint a minőben sehol senkinél a világon.

Az Augusztához írt költemények másodikát Stanzák Augusztához cím alatt magyarra Szász Károly fordította le. Az idézett versszak e költemény negyedik versszaka. E versben a költő elmondja, hogy bár hanyatlak öröme napja s jobb sorsa csillaga leszállt, Augusztá még sem itéli el őt, mint mások, hibáért, hanem részt kér gyötrelmeiből. Úgy látszik, a költőt leginkább Augusztá kitaró hűsége hatotta meg; az a hűség, az a szeretet, melylyel a vész legerősebb pillanataiban is tántoríthatatlanul megmaradt mellette, melylyel bebizonyította, hogy szeretete erősebb, mint a rágalomtól és gyaláztatól való félelme. E gondolat van kifejezve Childe Herold már említett versszakában is: „És egy szelid kebel volt hozzá csatolva, erősebb kötelékkel, mint a minőkkel összetűz az egyház. Bár nem hitvesi, de mégis tiszta volt a szerelem, mely kiállotta rendületlenül a legmélyebb gyűlölet haragját, mely csak megerősödött a leghalásosabb veszedelemben” stb. S továbbá Augusztához írt első költeményében is. „Áldott legyen a tiszta fény, mely Szeraph pillantásaként öröködt

fölöttem, mely édes ragyogásával közém és az éjszaka közé állott. És mikor a felhők, mik reánk estek, elhomályosítással fenyegették ragyogásod, nemes tüze annál tisztábban fénylett és elűzte a sötétséget.”

A női hűség ideáljaképpen állott előtte Augusztá s azért mondja e költeményében: „A szerelmet, úgy, a hogy én képzeltem, csak benned leltem egyedül.”

Valóban Byronnak abban a pillanatban, mikor örkénytes számkivetésbe ment, mikor még gyermekének gögicselő ajka sem adhatott vigaszt neki, mint nejeinek, mikor minden romba volt dőlve; semmi sem ragadhatta meg úgy lelkét, mint Augusztá rendületlen hűsége. És ha ezt meggondoljuk, csak úgy érthetjük meg, úgy foghatjuk fel Byron haláljának és szeretetének igazságát a maga egészében, melyet e költeményének utolsó versszakában tolmácsol:

„S most, hogy romokba dőlve minden,
Egy nyereségem még van is:
Hogy a mit legdrágábbnak hittem,
A legdrágább valóban is!
A sivatagban van egy enyhe árnyék,
Egy friss forrás a puszták közepett,
A magányban dalol egy kis madár még
S lelkemnek mindég téged emleget.”

Hogy mily magasztos volt előtte a női hűség ideálja, annak Kainjában adott plasztikus és örök-ké igaznak maradó kifejezést Adah egy nyilatkozata által. A gyilkos Kaint mindenki elhagyja, csak Adah nem. Nem, mert ő, a feleség, el nem hagyhatja férjét, még akkor sem, ha az isten elhagyta. Mindenki megsirathatja meggyilkolt testvérét, csak

A régi pap jámbor, tisztos, nemes lelkű ember volt, a régi jegyző becsületes, szorgalmas, igazságos, — hanem mindkettő helyébe olyanok jöttek, a kiktől a nép csak rosszat tanult, rosszat látott, rosszat tapasztalt s alig került bele három-négy esztendő, mintha kicserélték volna a falut, úgy eltévelyedett... Hej, mert ténnyem, régi igazság az, hogy mi arra megyünk, a merre vezetnek bennünket... Lám Hajnalos szerencsésebb volt. A mi népünk is csak olyan sorsra jut, mint a sárosdi, ha a tanítónk meg a földesurunk jó példával nem mentek volna elő s ha a jegyzőnk meg a papunk nem nézték volna a nép javát. De hát mi nálunk egyszerre jóra fordultak az állapotok, mikor ezek valóban folytonosan azon munkálkodtak, hogy bennünket a helyes útra tereljenek. Mikor a földesurunk haza került a külföldről — mert bejárta az a félvilágot — rögtön azzal kezdte köztünk, hogy népkört alapított. Volt bizony köztünk nem egy olyan bolond ember, a ki azt mondta rá, hogy elment a sütni valója, meg hogy eszelős. Mert hát nagyon furcsa dolog volt az, hátat fordítani a korcsmának s beülni a körbe ujságot silabizálni. Sokan nem is értettek a betűhöz, de a kik valamit konyitottak is hozzá, azok is csak törték, mint a borona a hantot. Hanem hát ott volt a tanító ur, az csaknem mindennap köztünk volt a körben s akár a kis gyermekeket, így tanította a népet olvasni. Nem került bele másfél esztendő, már csaknem mindannyian ismerték a betűket. Lassan-lassan aztán minden jóra való ember a körbe szokott, a hol aztán józanul, okos tanuságok mellett töltöttük el az időt, a mit előbb a korcsmaiban pazaroltunk el. Mintha újjászületett volna az egész falu. A kik addig gyűlölködtek, marakodtak egymással, most békés felebarátok lettek; a hol addig naponként folyt a perpatvar, a csetepaté a házafélek közt, ott most szélesöndesség állt be; a hol testvér testvér ellen áskálódott és két-három ásó

való földért majd az egész jószágukat dobra ütették, ott magukhoz tértek, mert hajtottak a jó szóra s belátták, hogy az a földesur nem a kis újjából szopja a tudományát, hanem a feje és a szive egyaránt helyén van. Pár esztendő alatt, a hajnalsiak voltak a legjobb dolgosok, messze földre elmehettek, mindenütt becsületük volt s nem egy helyen kaptak dupla napszámot, mert megszolgálták. A falu határa is valóságos paradicsommá változott át a nép szorgoskodása folytán. A hol azelőtt gaz verte föl a földet, most sűrű vetést ringatott a szelőlő; a hol azelőtt két sovány riska kérődzött a fonyadt kukoricza száron, most izmos tinók és kövér tehenek ették az illatos sarjut. A hol máskor tíz-tizenöt embert egy esztendőben holtra gyötört az uzsora, ott nincs egy fikarcnyi adóssága se a földművelő népnek, pedig hát könnyű szerrel kaptuk a pénzt. De nem vettünk ám nagy kamatra pénzt, mert böles vezetőink alapítottak egy kis takarékegyletet, a ki megszorult, onnan kapta ki azt a pénzt, a mit lassan-lassan maga rakosgatott be. A megtakarított fillérek olyanok voltak ránk nézve, mint a betegnek az orvosság; — ha valami baj érte akár melyikünket, kéznél volt a segítség, nem kellett idegen kegyelmére, vagy uzsorás drága pénzére szorulnunk.

Igy lett pár év alatt a két szomszédos falu egymástól olyan elütő.

Sásosd évről-évre süllyedt, Hajnalos pedig emelkedett. Ott a betyárság, korhelység, erkölcstelenség ütött tanyát; itt a munkásság, a józanság és becsületesség segítette előre az embereket, a kiknek az érzelmük arányban nőtt a vagyonokkal.

*

Épen azért kellett olyan nagy riadalmat a faluban a bolondos Varga Gábris esete.

Nagy Varga Péter módos, józan, szorgalmas gazdaember volt, honnan a fiáról már siheder korában azt tartotta a falu, hogy egy kerekével kevesebb

van. Itt bizony az alma egy kicsit messze esett a fájától.

Az öreg Péter gazda próbálta ránczba szedni a fiút, de bizony nem igen boldogult vele, mert akaratos, makacs volt, a mellett meg az édes anyja mint egyetlen fiát, rendesen pártolta az apjával szemben. Itt aztán nem hogy fogyott volna, de bizony nőtt a fiu bogarassága.

Az öreg lassan-lassan ebbe is beletörődött, mert hát nincs olyan rossz, a mihez hozzá nem szoknék az ember. Hanem akkor ugyancsak nagyot ugrott, és szokása ellenére egy czifrát káromkodott, mikor a Gabris azzal állt elő, hogy feleségül akarja venni Sásosdról a Bogár Katiczát.

— Sásosdról akarsz te asszonyt hozni az én becsületes házamhoz?! Abból a zsvány-fészekből, a hol a biró is tolvaj, a hol a hajaszála sem biztos az embernek, a hol annyi az akasztófavirág, mint az utszéli pipacs?!

Elfutotta az arcát a vér, egész testében remegett s az ökleivel fenyegette a fiát, a ki mindennek dacára nem akart tágitani szive szándékától.

Mert hát egészen megbabonázta az a kaczkí, legénybolondító Bogár Katicza, a kinek rózsza nyílt mind a két arcán, parázs égett mind a két szemében; — a kinek a mosolygása hamisabb volt a madárfogó törnél, a szava meg mámorosítóbb, akár miféle régi ó-bornál. Sok legényt megbódított az már szeme járásával, szája mosolyával, mikor úgy tánczban, vagy a korcsma asztal mellett oda borult a legény vállára s hagyta magát ölelni, még vissza is ölelte, vissza is csókolta a legényt.

(Vége következik.)

neki nem szabad, mert a gyilkos az ő férje. „Iszonyu kora halál vala sorsod testvérem! Gyászolód közül csak egyedül nekem nem szabad sirnom. De siratóid közül egy sem gyászol úgy, mint én, mert én nemcsak téged gyászolok, hanem azt is, a ki megölt. Most jer Kain, meg akarom veled osztani terhedet!”

Brandes azt állítja, hogy Byron Adahban Guiccioli grófnőt idealisálta. Ez állítás nézetünk szerint téves, mert Guiccioli grófnőt bármennyire is szerette Byron, még sem becsülte annyira, hogy a női hűség ideáljának tartotta volna. Hogy a Byron és a Guiccioli grófnő között levő szerelem nem olyan volt, mint a hogy Byron képzelte a szerelmet, azt Shelley nyilatkozata teszi világossá, ki ugyanis mikor Guiccioli grófnő férjétől elvált és fényes anyagi helyzetéről lemondott, úgy nyilatkozott, hogy a grófnőnek még lesz oka megbánni e nagy áldozatot. Byron a grófnőt nem sokkal becsülte többre, mint közönségesen szeretőjét, sőt mint Elze nyilvánvalóvá teszi, utoljára meglehetősen rá is unt és nem egy esetben viselte magát a grófnővel szemben hidegen, sőt hálátlanul.

A mily egyformák Byron férfi jellemei, ép oly különbözők női jellemei. De e különböző női jellemeket egyesíti mégis egy közös vonás? Szerelmök kiválóan érzéki volta. Csak egyedül Adah-tól hiányzik teljesen e vonás és ez teszi Adah alakját Byron többi nőalakjaitól teljesen különbözővé. Byron e költeményében a női hűséget a tiszta, minden érzéki salaktól ment szerelmet akarta költőileg feldolgozni. És ezért Adah szerelme a hitvesi és testvéri szeretet bizonyos idealis ve-

gyüleké. És ennek realis megtestesülését Augasztában látta és nem Guiccioli grófnőben, hiszen idézett stanzájában maga írja:

„A szerelmet úgy, a hogy én képzeltem,
Csak benned leltem egyedül!”

Mig Kain Byronnál a tagadás képviselője, ki mindenütt csak romlást és pusztulást lát, addig Adah a szeretet, ki életet, örömet és fejlődést lát maga körül mindenütt. Mig Kain az ismeretre s önállóságra törő férfi eszményét jelképezi, addig Adah a nőét, ki a csendes boldogság után eped. Az ő eszelekvésének, gondolkodásának alapja nem az akarat, mint Kainnál, hanem a szeretet. Ő nem tud küzdeni, harcra kelni, mint e férfi, hanem csak szeretni, és szeretetében önfeláldozónak lenni. Adah a hitves és testvér ideálja, Haydeé Don Juanban pedig a szeretőé. Adah a keresztyén-germán felfogás szerint való igazi nő, nem pedig valami női Kain, mint Aholibannak az „Ég és föld”-ben; oly nő, ki gyöngédségével és szeretetével harmonikusan kiegészíti a gondolkodó és küzdő férfi emberiség lényét.

A költemény imádsággal kezdődik. Az első család minden tagja imádkozik, csak Kain nem, mert neki nincs miért imádkozni, nem lát semmit, miért érdemes volna letérdelni. Kain ez álláspontjával a költő jellemzi Kain egyéniségét, Adah imádságával pedig Adah egész lényét. „Isten, örök atyja minden létezőnek, ki oly sok jó és szép dolgot teremtetél, hogy rajtad kívül azokat szeressük; engedd, hogy azok téged és engemet is szeressenek! Üdv neked! Oh üdv neked!”

Lucifer megjelenik Kainnak és hívja magá-

val, hogy megmutassa azt, a mit vágyik meglátni. Ez alatt Adah is megérkezik, ki férje helyett is elvégezte a munkát, mely reá esett. Adah is követni akarja férjét, de mikor Lucifer nem engedi, megdöbbenve kérde: „Ki vagy te, hogy így szívünk közé toladokod?” Kain feleli, hogy több mint anya, hogy úgy beszél, mint egy isten. Adah figyelmezteti Kaint a kígyó csábításai által okozott szerencsétlenségre s kéri férjét, hogy maradjon otthon, legyen elégedett és szeresse őt, mint ő szereti. Ekkor mondja az Adah kinjaiban gyönyörködő Lucifer, hogy az a szerelem, mely lelkét eltölti, bűnös leend majd gyermekeinél. Adah feleletét már ismertettük s megjegyeztük, hogy a felelet az ártatlan lélek szeretetének legszebb nyilatkozása.

Kaint azonban Lucifer hatalma fogva tartja s titkos daemóni erejének hatását Adah is érzi s hogy szabaduljon tőle, Kain keblére borulva kéri, hogy a tudás helyett, mely megsemmisíti a szeretetet, válassza a szeretetet. S mikor Kain azt mondja, hogy a szeretetet iránta nem kell választania, mert az úgy is vele született, de rajta kívül nem szeret senkit, figyelmezteti Kaint szülőire, testvéreire s a kis Énodira. Kain válaszában küzdő és kétségkedő lelke nyilatkozik és Adah szerető szavaival akarja Kain nyugtalanul háborgó lelkét lecsendesíteni. Mikor a száműzött angyal arcán szerencsétlenségének bélyegét, az örök szomorúság jelet megpillantja, szive megesik rajta és szeretete elnyomván félelmét, szánalommal mondja: „Arczod azt mutatja, hogy boldogtalan vagy, ne tégy minket is azzá s én megsiratom boldogtalanságodat.” A női szív legnemesebb erénye a szerencsétlenség

AZ EMBER SORSA.

(Hamerling.)

Ma jó anyánk ölébe játszani rengve,
Holnap megülni lovunk délezegen,
Aztán, mint fáradt gyermek, betegem
Ballagni tovább mankóval kezünkbe:

Mit kergetünk: nem részünk a szerencse,
Hogy megpihenjünk ott az enyh-helyen
A vágytól égni s halál-télelem
Szorítsa mégis sziveinket össze.

Könnyel szemünkbe' tölti éj-napot
Kétség, remény közt, félve, panaszolva,
Vigasztalan szenvedni bánatot;
Hozzá még hogyha tudnók az okot,
Mindez: miért? Oh, már évezrek óta
Dalolják: ez az ember élte, sorsa!

SZENTESI LAJOS.

SZINTE FELÁLDOZTÁK!

Angoltól.

SAMI LÁSZLÓNÉ.

VIII.

(Vége.)

A Lina szavai csudákat műveltek.

A hir, mit mondott, fényes napsugár volt,
mi a Klárát körülvevő sötét felleget elosztatá.
Tehát Lina nem az Alwyn jegyese volt. Azon-
ban lehet, hogy mást szeret, hogy másnak a
vőlegénye, de akkor — akkor — s a Klára arcza kí-
pirult, de nem azzal a lázas pirossággal, mi utolsó be-
tegségében oly gyakran borítá el a halvány arcot, ha-
nem olyan jó egészséges szín jött arczára, hogy csupa
gyönyörűség volt látni.

Csudálatos, hogy a Masonné főztét milyen jó ét-

iránti vonzalom és szeretet. Desdemona is azt
mondja, hogy a fekete arcú Othellot sok szenvedé-
seieért megszánya szerette meg.

Végre Adah félve és aggódva bár, de bele-
egyeznek, hogy Kain Luciferrel bejárja a világűrt.
Mikor aztán a sötétség birodalmában Kain megis-
meri a halált, Lucifer meg akarja győzni, hogy az
ismeret ellensége az illusionnak és a szeretetnek és
utal arra, hogy a csillagos ég is csak távolról szép,
mikor nem ismerjük; de közelről elveszti a szép-
séget, mert szerte foszlik az illusio, Kainnak eszé-
be jut Adah és mintegy megvigasztalódva lelkesül-
ten feleli: „A legszebb, mit ismerek, ép akkor volt
legkedvesebb, mikor legközelebb valék hozzá és e
lény testvérem Adah! Az égbolt ragyogó csillagai,
az ég titkos szépsége; a szürkület színárnyalatai,
az elragadó nap kelte és nyugta; a szeretettől éne-
kelni látszó madárka édes, epedő dala, mely ver-
senyre kél a cherubimok dicsénekeivel, kik égi da-
lokot énekelnek, ha lepelt borít az éj az éden kert-
jére — mindez előttem semmiség Adah tekintet-
vel szemben! Elfelejttem én a földet, ha őt látha-
tom!” És mikor Lucifer gúnyosan mondja: „Szán-
lak Kain, hogy halandót szeretsz!” mintegy átte-
remtve Adah végtelen szeretetétől büszkén feleli:
„És én szánlak tégedet, hogy mitsem szeretsz!”

A harmadik felvonás kezdetén Adah a világ-
űrből visszatért Kaint gyermeke cipruslomboktól ár-
nyalt nyughelyéhez vezet. És mikor hasztalan vi-
gasztalja Kaint s hitvesi aggódással istentelennek
mondja beszédét, Kain ridegen mondja, hogy hát
akkor hagyja el; a hűség és a szeretet végtelen-
ségét kifejező szavakkal utasítja vissza Kain rideg-

vágygyal ette ma a beteg s ereje mennyire megjött
csak egy rövid nap alatt is. Midőn doktor Fairfax
este felé rendes látogatását tette, úgy találta, hogy be-
tege hatalmasan javult, ütéré rendes és erős volt. Fair-
fax leült az ágya mellé s beszélgetni kezdett eddig oly
szótalan betegével.

— Úgy látom, édes Klára kisasszony, hogy nem-
sokára kiszabadul zsarnoki hatalmunk alól s oly vi-
dáman röpked birtokában, mint egy kaliczkájából ki-
szabadult kis madár; de mielőtt szárnyára ereszteném,
komoly beszédem van kegyeddél, — meg kell ígérnem,
hogy orvosi rendeltemet teljesíteni fogja. Kegyed na-
gyon sokat olvas, nagyon sokat gondolkozik és sokat
ül egyedül, — a mult ellen már nem tehetünk sem-
mit, de a jövőre ezeket betiltom; azt akarom, hogy
többet mozogjon a szabad levegőn, hosszú sétákat te-
gyen, sokat lovagoljon és főleg sokkal többet nevéssen,
zongorázzon, csevegjen és daloljon, mint eddig tevő. --
Megigéri?

A leány élénken nézett az arcára.

— En nem ígérek engedelmességet — mondá —
csak egy föltétel alatt, ha egy kérdésemre őszintén vá-
laszol.

— És az a kérdés?

Klára hallgatott egy perczig, aztán félénken
kérdé:

— Orvos ur, lesz szives megmondani, hogy van-e
valami baja a szívemnek?

— Van.

— S a hirtelen halál bármelyik pillanatban be-
következhetik? — kérde Klára egész testében meg-
rázkódva.

Doktor Fairfax biztatólag mosolygott s tagadó-
lag válaszolt.

— És igazán meggyógyulhatok? — folytatá a leány.

— Kétségtelenül, ha engedelmes lesz s rende-
leteimet pontosan teljesíti. A mi szervezetében rosz,
az egyedül ideggyengességének s a Selby ur és mosto-
hája helytelen bánásmódjának tulajdonítható.

ségét: „Még akkor sem, ha elhagy istened!” Kain
ujból elborul s mikor tekintete fiára esik, fájdalom-
tól telve mondja: „És e viruló kis álmodó még
csak nem is álmodja, hogy benne miriádok végte-
len szenvedéseinek csirája van. Oh jobb volna, ha
én most e kis alvót megtagadnám s fejét e sziklán
zúznám szét, mintsem hogy éljen!” E kegyetlen
szavaktól megijedt Adaht a kétségbeesés lemondá-
sával csillapítja: „Ne félj . . . csak azt akartam
mondani: jobb lett volna soha sem születnie.”

Adah felelete az anya és a hitves végtelen
szeretetét tolmácsolja minden szavával: „Oh ne he-
szélj így! Hol lenne akkor az anya öröme, gyönyör-
rűsége, mely a kisdeded örzi, ápolja, szereti? Nézd
fölébredt! Tele van életörömmel, szépséggel, erő-
vel, vidámsággal. Mint hasonlít hozzám és — ha
nem vagy komor — hozzád. Arczán, mint cse-
des vízben az atya, anya vonásai tükröződnek vis-
sza. Szeress hát Kain minket és érettünk szeresd
önmagadat is. Mi szeretünk téged! Nézd, hogy mo-
solyog e kis alvó, mint nyújtja feléd kisded kar-
jait, mint keres kék szemével, hogy üdvözöljön
téged — atyját! Mint rezegnek az örömtől tagjai.
Ne beszélj fájdalomról, mert a gyermektelen che-
rubimok is irigyelhetnék atyai örömet! Oh áld
meg őt! Nincs ugyan még szava, hogy kifejezze
háláját neked, de szive bizonynyal megteszi. Áld
meg őt, talán az atyai áldás megőrizheti a kigyó
cseleleitől.

Azután Kain elmegey Ábellel áldozatot mutat-

— Ön nagyon jó, hogy ennyi gondot fordított,
reám — mondá Klára hálás hangon.

De hangjában még most is volt valami keserűség, mi
azt jelezte, hogy a háttérben van még valami fájdal-
mas gondolat.

— Orvosi tiszttemnek nemsokára vége -- mondá
Fairfax ur nevetve s nemsokára más kezekbe adom át
kegyedet. De most jó éjt kell kívánnom.

Compton a kertben vár reám, hogy estéli szivar-
ját társaságomban élvezze, s talán még azért is, hogy
betegemről hirt vigyek. Jó éjt!

S ott hagyá Klárát, mint előre sejté egy oly
zavartalan édes nyugalom élvezésére, a milyenben évek
óta nem részesült.

IX.

Klárát átvitték a boudoirba, egy pamlagon fe-
kült ottan, hol annyi könyvet hullatott, hol annyi
unalmas és fájdalmas órákat töltött.

Nagyon kedves és szép volt rózsaszín szalagok-
kal díszített fehér pongyolájában. Lina egy könnyű ta-
karót vetett a nyugó alakra, egy párnát tett a feje
alá, melléje ült és olvasott.

Lina látta a fiatal leány szemének nyugtalan ag-
gályos tekintetét, látta kis kezeinek remegését; látta,
mily óhajta s mégis félve várta azt a pillanatot, hogy
gyermekkora játszótársával s ifjusága barátjával s meg-
mentőjével, Alwynnal találkozzék, de azért Lina nem
látszott észrevenni az izgatottságot.

Nemsokára könnyű léptek közeledtek; gyenge
kopogtatás hallatszott az ajtón. Lina oda ment, kinyi-
totta s Alwynt beeresztve távozott.

Klárám, édes kis angyalom!

— Alwyn, édes Alwyn!

Klára nem tehetett róla, ez édes megszólítás ön-
kéntelenül röppeut ki ajkairól, hiszen az Alwyn hangja
oly gyöngéd s tekintete oly biztató volt, annyira ha-
sonlított a régi szeretetteljes modorához, hogy nem
tudott ösztönének ellent állani.

ni be és Ábel gyilkosa lesz. A végső jelenetet már
idéztük. A női hűség és önfeláldozás e rendkívüli
szép jelenetével végződik Byron ez egyik legneme-
sebb alkotása, melyet a korabeli kritika kötelessé-
gének tartott szidalmakkal elhalmozni és denun-
ciálni, mint az erkölcsstelség és az istentelenség
szörnyszülöttét.

Byron Adah alakjában Augusztát idealizálta,
azt az egyetlen nemes és igazán nőies lényű asz-
szonyt, kivel életében közelebből érintkezett. Au-
gusztá lényében az örök nőies lebilincselte Byron
egyéniségét, kinek szerencsétlensége volt, hogy lel-
kének eszményét azon bűnös vagy az igazán női-
estől idegen asszonyok sorában, kikkel sorsa ösz-
szehozta, fel nem találhatta és ha költészetéből
hiányzik az örök nőies ideáljának ama kristálytis-
taságu kifejezése, melyet egy Göthe költészetében
bámulunk, annak oka bizonyára ebben keresendő.
De Augusztá egyéniségének befolyása, mely a stan-
zákát és Adah alakját sugallta muzsájának, mu-
tatja, hogy mit köszönhetnénk neki e téren is, ha
költészetének sugalmazója mindvégig az örök nőies
lett volna.

JANCSÓ BENEDEK.

Alwyn lehajolt s forró ajkaival piros rózsákat varázsolt a halvány arcokra; aztán melléje ült, a kis kezeket kezében tartva, oly lángoló tekintettel nézett a Klára szemébe, mit nem lehetett félremagyarázni, de kiállani is bajosan, ámbar olyan jól esett Klárának, hogy egy világerő sem adta volna oda.

— Drágám, mennyit szenvedtél! — mondá az ifju. De hála az égnek, már minden bajnak vége van. S e naptól kezdve az enyém vagy, az enyém mind halálig, ugy-e Klárám?

Egy pár boldog pillanatig a leány feje a párnáról az ifju vállára hanyatlott s ott nyugodott, kezét kezébe tette s a szerelem édes boldogságával nézett arcára, Alwyn pedig a győzelem fényes mosolyával szoritotta keblére kedvesét.

De ez a mámoros pillanat rövid ideig tartott. A Klára arca elborult.

— Alwyn, édes Alwyn, ne haragudj; az nem lehet, nem merem megígérni, épen azért, mert szeretlek, nem szabad megtennem. Te nem tudod, nem is képzelheted, mi választ el tőled.

Alwyn még szorosabban fűzte magához.

— Mi az, a mit nem tudok, angyalom? — kérde. Mi az, a mit nem merészelsz megtenni? Nem mered szeretni régi játszótársadat, kedves szüleid fogadott fiát? Klárám, mi által vesztettem el szerelmedet?

— Alwyn, te mindig csak azt tetted, a mi nemes, jó és szép — volt a válasz. De Alwyn épen azért, mert szeretlek — és lásd nem szégyenlem bevallani, hogy végtelenül szeretlek — épen ezért nem lehetek a feleséged.

— Klára, miféle új szeszély ez? — kérde Alwyn meglepetve. Talán régi rabságodnak, minnek színté áldozata lettél, valami maradványa képezi előtted a képzelte akadályt?

— Oh nem — mondá a leány bánatosan rázva a fejét. Alwyn, meg kell tudnod, hogy miért nem lehetek soha a feleséged. Egy rettenetes, oh egy borzasztó történetet hallottam családomról; azt halottam, hogy az atyám testvére tébolyodottan halt meg, s hogy én is áldozata lehetek ez iszonyu betegségnek, mert ez családi baj.

— Klára, drága angyalom, légy nyugodt — kiáltá Alwyn. A mit nagybátyádról hallottál, az hazugság volt, de a hazugságban némi igazság is volt, már pedig az a legveszedelmesebb hazugság, a mibe egy kis igazság vegyül. Nagybátyád csakugyan agylágyulásban szenvedett, de nem öröklött betegség okozta elme zavarát, hanem a rendetlen kicsapongó élet; mostohád gonoszsága ferdítette el az igazságot. Már most válaszolj. Akarsz-e enyém lenni, enyém örökre?

Klára habozott, de ajkaira egy kedves gonosz mosoly jött.

— Előbb egy kérdésemre kell válaszolnod — mondá — közelebb simulva kedveséhez.

— Mi az, kedves kis zsarnokom?

— Előbb egy vallomást teszek s azután jön a kérdés — mondá Klára mosolyogva. Emlékezel arra az estére, midőn beteg lettem?

— Igen, édesem.

— Jó, tehát akkor este te és doktor Fairfax hosszasan beszélgettetek együtt. Hiba volt tőlem hallgatni, de nem szándékosan tettem, közel voltam az ebédő ablakához, nevetem hallottam említeni, megállottam önkénytelenül, a nélkül, hogy meggondoltam volna, hogy mit teszek. Valami ígéretéről beszéltél, a mi úgy látszott, hogy hozzám kötött, még pedig képzeletem szerint elannyira, hogy e miatt szivednek egy kívánságáról kellett lemondanod.

— Azaz — szakítá félbe Alwyn nevetve — azt képzelted, kedves kis bohóm, hogy én kötelességet csinállok abból, hogy Nugente Klára kisasszonyba bele-

szerecssek és nőül vegyem. Oh édesem, nézz a szemembe, így ni — s most már azt kérdezem, van-e bátorságod az ajkadon levő kérdéseket hozzám intézni?

Klára próbált a szeméi közé nézni, de nem tudott.

Alwyn gyöngéden vissza tette a fejét a párnára s kis kezét szorosán kezei között tartva, folytatá:

— Hallgass reám Klára. Attól a naptól kezdve, midőn tégedet, mint gyönyörű kedves gyermeket, az anyád lábainál ülve, virágokkal játszva megláttalak — szeretlek és e szeretetem soha sem változott. Azon évek alatt, midőn atyád házában laktam és mig nagybátyám körében Indiában voltam, soha még álomban sem gondoltam arra, hogy valaki elfoglalhassa szívemben az én kedves Klárám helyét; és most, midőn viszatérve látom, hogy hű kedvesem olyan, a milyennek legédesebb álmaimban reménytettem lenni, most érzem igazán, mily helyes volt a fiu ösztöne, a férfi kívánságára nézve is.

— Klárám, midőn anyádtól elbúcsúztam, kicséréltük titkainkat. Ő elmondotta nekem betegségére vonatkozó aggodalmait, azon aggodalmakat, melyek soha sem ébredtek volna fel benne, ha Le Grande asszonynak nem lett volna meg az a gonosz szándéka, hogy anyád nyugalmát s boldogságát tönkre tegye; én viszont elmondottam neki komoly szándékomat, forró vágyamat, édes reményemet, hogy a későbbi években drága kis játszótársamat, menyasszonyomnak megnyerhessem. Ilyen volt akkor érzelmem és ilyen az jelenleg; de anyád ekkor nem adta tudtomra, a mit később nagybátyámtól meghallottam, hogy atyám fiatal leány korában imádója volt, hogy szegénysége választotta el kedvesétől, s hogy Constance apja ezért kényszerítette leányát róla lemondani s a gazdag Nugente urnak adni kezét.

Ezeket nem tudva, nem értettem meg az okát, hogy miért kívánja tőlem szándékom titokban tartását, egész addig, mig vagyoni állásom olyan nem lesz, hogy kis kincsemet — az övével egyenlő vagyont mutatva fel — atyjától is megkérhessem. Ez volt a kívánsága és én engedelmestem; anyád halála után atyád nagyon röviden válaszolt leveleimre s kis játszótársamról alig tett említést; az ő halála után mostohád még sokkal hidegebben válaszolt s rólad csak annyit írt, hogy tűrhetően jól vagy, de testi és lelki fogyatkozásaid következtében folytonos aggodalmának vagy a tárgya. Ekkor elhatároztam, hogy nem irok többet, hanem személyesen nézem meg kis kedvesemet s az igazságról meggyőződve, majd csak magam igazítom el a dolgot.

Csak midőn ismét láttalak, csak midőn mostohád kegyetlen példálózgatásait s gyanúsításait hallottam, akkor kezdettem attól félni, hogy hát ha csakugyan elkéstem s angyalom nem menthetem meg attól a betegségtől, mi Nugente asszony szerint öröklött bajból származott. Fairfax barátomat, ki kitűnő orvos, ide hívtam s ő eloszlatta aggodalmait és segítségemre volt angyalomtól a gonosz befolyástól megmenteni, mi halotti lepelként nehezült ifju lelkére — a veszélyt mostohád jelenléte okozta, az ő eltávolításával minden veszélytől meg vagy mentve; s most már az én édes kötelességem lesz, az én gyenge kis virágomat ápolni, szeretni, erősíteni, örökös napfényvel venni körül.

Klára ismét a vállára hajtotta fejét s a derekát átölelő kezét megszorította; kimondhatatlanul boldog volt, mert érezte, hogy a nemes lelkű férfi erős karjára bátran támaszkodhatik, mert meg fogja őt védeni az élet viharai ellen.

A Klára felgyógyulása után pár hónap mulva a Fairfax Károly és Lina esküvőjén Alwyn és Klára is szerepeltek, s egy év mulva a vőfély és nyoszolyó-

leány állottak az oltár előtt, de most már komolyabb minőségben.

Nugente asszonynak a beleegyezését szabályszerűleg kikérték, hogy ez által házasságuk a törvény előtt érvényes legyen s a beleegyezést ők is épen olyan szabályszerűleg megkapták. De Nugente asszony soha sem jött azoknak a közelébe, kiket oly mélyen bánaltalmazott.

Egy ideig nem lehetett tudni, hogy a bűnös asszony s hiu, büszke leánya hová mentek lakni, sem azt, hogy doktor Selby hová rejtette el szegényét és gyalázatát. De egy pár év mulva hire terjedt, hogy Selby ur nőül vette Eleonorát, déli Franciaországban vannak, orvosi pályáját folytatja s anyósának a házában laknak.

— Kedves Klárám — mondá Alwyn, midőn e hirt feleségével közölte — végre igazán meg vagy bóbosulva. El sem tudom gondolni, hogy az ellened elkövetett bűnös merényletért melyik érez közöttök keserűbb lelkifurdalást, de hogy e nyomorult pár tisztesen megbűnhődött, azt szentül hiszem.

— Én szívem mélyéből megbocsátok nekik — válaszolá Klára ragyogó szemekkel, mert azt hiszem, hogy a szenvedés megtisztítja a lelket, mint a tűz az aranyat; azt hiszem, hogy egy okos jó férj szelid uralmának a szabadságát és napfényét csak az élvezheti igazán, ki egy olyan rabszolgaság nyomása alatt szenvedett, mint én szenvedtem.

Adalék a Hóra-világ történetéhez.

Nem rég jutott kezembe egyik tanítványom, Nagy Lajos, szivességéből a Hóra-világ egy igen érdekes eredeti okmánya, Enyedi Efraim alsó-fehérmegyei szolgabíró jelentése, mely 1784. nov. 17-én Zalathnán kelt s Alsó-Fehér-vármegye alispánjához volt intézve. Szilágyi Ferencz „A Hóra-világ Erdélyben“ cz. munkájában többször hivatkozik a jelentésre, de közléseit bizonyosan az alispáni kivonatból vevé, melybe valószínűleg nem volt befoglalva Enyedi Efraim jelentésének vége, pedig ez a katonaság magatartására érdekes adatot tartalmaz. Szilágyi a zalathnai kapitányt Richárdnak, Enyedi Efr. Rigernek nevezi. Ámbar a névre nézve Szilágyit kell követnünk, az alábbi idézetben mégis megtartom a jelentésben használt Riger nevet.

„Az Hegyek most is praedalo Tolvajokkall teli vadnak, és várják hogy valamely felől szollitassanak, az itt való Magyarsággall 10-a praesentis M. Igenből el szaladott Tolvajokból legg előszször el fogattam volt, kiket Riger kapitány urral examinalvan meg vallották, hogy ők a Magyarok el törlesére seregletenek égybe, kiket megvizsgálván egy-nél közüllök mind öszve 20 frtokat, találtam 58 Rfrtokat, egynél három Rfrtokat, másnál asztali Tör . . . rát, ablakhoz valo Vasokat, Lakatokat, éppen akkor Boros hordobol ki vont Csapot, melly nedves volt, Ingeket, Lajblikat . . . Keszenőket, Buzát, kik közül egyiknél Abrudbányai Fr . . . Joseff maga lovát meg ismérte és noha ezen Tolvajokat (én) fogattam ell, mindazonáltal Riger kapitány Ur nem (tsak) szabadon hotsátta, hanem a meg nevezett praedat is kezek(he) vissza adta; mindazonáltal én ezt nem panaszképpen irám, hanem mint eddig történt dolgot ugy batorokodom jelenteni, az Gornjikokkall is fogattunk a Katonak (is) fogtanak valami 50-nig valo Tolvajokat, az kiket is . . . páltza büntetéssel Riger Kapitány Ur mind el hotsátott s most már a Hegyekről Nevetik, hogy megszabadultak. Ezen kívül még 52 Kőrösi és itten a körül lévő Tolvajokat fogván, 50.

Károlyvárra küldött Riger Kapitány Ur, kettő itten vagyon meg sebesedve.

Minek utána ezen Relatiomat végeztem volna Topánfalvi Czigány, oda való Lakos referállya, hogy Hora négy Nyársokat készítetett és a Hegyét meg vasoztatván, négy Emberrel maga után hordoztatta, mindenütt a hol jár publicaltatván közöttök, hogy a kik parantsolattyanak nem annualnak és véle nem tartanak azon Nyársba huzattya őket. Azt is alázatosan jelentem, hogy az itten való Commendans Kapitány Ur a katonákkal a Hegyeken Patroniroztat holott a Tolvajság az Falukba vonta magát, a kinek háza van a maga házához, az idegenek pedig Horát követik.

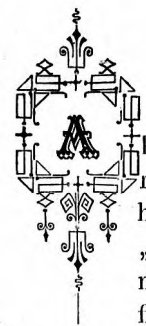
Igy végződik a jelentés, melyből kitűnik, hogy Riger, vagy Szilágyi F. szerint Richárd vagy ügytelenségéből, vagy rosszakaratból nem teljesít kötelességét s a rablás tovább folyását hanyagságával előmozdítja.

DR. TÖRÖK ISTVÁN.

A „MIKET NE OLVASSUNK?”

kérdéséhez.

(Vége.)

Közoktatás (7. sz.) terjedelmes bírálatából csak annyi tartozik ide, a mi hangsúlyozza a könyvecske jelentőségét „a szülőknek, kik adnak valamit gyermekeik erkölcsére, s minden igaz hazafira nézve, ki előtt a fiatal nemzedék erkölcsisége nem közömbös dolog; mivel annak segítségével könnyen ellenőrizhetik gyermekeik olvasmányait, a házalók portékáit.” (Bizonyos czélzatu és szellemü holmikra lesz némi mondandóm a maga helyén.)

A Nemzeti Nőnevelés (f. é. II. füz.) Komáromi Lajostól közöl hosszabb ismertetést, mely a felszólalást, mint „igen helyén valót, gondolat-ébredést és egészen helyes úton járót teljes mértékben helyesli.” Erre nézve egyik meggyőző bizonyítékul idézi a kormányelnök ama nevezetes szavait, melyek — a f. évi jan. 16-iki országgyűlésen — az idegen, selejtes regények megmételtyező hatásának legnagyobb veszélyét hangsúlyozták. Hozzá teszi, hogy e baj orvoslásának módja: első sorban az ajánlott társadalmi ellenhatás; és az iskolákban a jó izlés fejlesztése, az olvasási kedv helyes irányzása, a magvas és nemesítő olvasmányok kijelölése és megkedveltetése. — Az említettem egyetlen kárhóztató véleményre czéloz és talál e passus.

Székely könyvecskejét egy elterjedt napilapunk (Budapesti Hirlap: de te fabula narratur) rendkívül veszélyesnek tartja, mert ifjuságunk megismeri belőle a tiltott gyümölcsöt, mely után, épen mert tiltott, annyival jobban fog áhítozni. Erre csak azt mondhatjuk, hogy Székely nem az ifjuságnak írta e könyvet; aztán meg azt, hogy azon lap véleménye szerint a nevelésben a tiltást nem lehetne alkalmazni, s szerinte a X parancsolat arra szolgálna eszközül, hogy belőle az ott tiltott bűnöket megtanulják. (132. l.) *)

*) E talpraesett megjegyzéshez két szükséges tenni való van: az egyik a dolog paedagogiai, a másik az irodalmi oldalára nézve. Ugyanis a B. H. kárhóztató ítéletét azzal indokolná, hogy „Biron (talán Byron?) szerint Don Juan nevelésében is az volt a hiba, hogy a neki olvasásra adott könyvekből a veszedelmes részeket kihagyták, de appendixben a könyv végére tették.” Ez félreértés vagy ferdtetés. Mert ott nem könyvekről, hanem csakis Martialról van szó, kinek volt akkor egy mustrált kiadása is, melyből a sikamlós

A Nemz. Nőnevelés szintén említettem másik passusa, mely egyúttal épen úgy talál a Vasárn. U. azon téves felfogására, mintha az elítelt rossz könyvektől csak a „16 éves leánykák“-at kellene óvni, így hangzik:

Szerzőnk nem csupán az ifjuságra nézve tartja e könyveket veszélyeseknek. Természetes, hogy ha a felnőtteknek sem ajánlhatók, kétszeresen óvnunk kell tőlök az ifjuságot. Sőt az ifjuságra való tekintettel hazai szépirodalmunk termékeit is osztályoznunk kell; mert nemzeti szellemekben irt s jobb magyar regényeink közt is nagy számmal vannak olyanok, melyek nem valók a serdülő ifjuság kezébe, mert képzelő erejét túlcsigázzák s a növendékeket testileg-lelkileg megrontják. Székely kis füzete a kérdésnek ez oldalával nem foglalkozik, mert az író első lépésnek az idegen regények szemügyre vételét tartja. (133. l.)

Igy tehát maguknak a szülőknek is lehetőleg óvakodni kell a megmételtyező könyvektől, már gyermekeik iránti kötelességből: a rossz példa-adás elkerülése végett is. Mert mit ér a legszebb beszéd, vagy bármilyen szigorú vigyázat és tiltás is ott, hol az ellenkező tettek, a rossz példák mindent meghazudolnak és lerontanak?

A Figyelő (a m.-vásárhelyi) védelmébe veszi Zolát a névsorral szemben; aesthetikus mértéket vesz róla s nála talál az újabb regényírók között legtöbb életet, psychológiát, melegséget, drámai jellemzést, compositiót. (!) Hogy írja a roszt? a bujaságot, a részegeskedést? Hát nincs-e? — kérdi. Az a kérdés, hogy írja? Költészettel, igazsággal, szépen, meghatón?

Nem! Hanem írja kéjelegve és úszva a bűnben; írja számításból, kizsákmányolni akarva az emberi szenvedélyeket, gyarlóságokat; írja a bűnt; nem megutáltatva, de szépitve és megkedveltetve írja nem a bajokra mutatva és gyógyszerrel ajánlva, hanem hirdelve, hogy az úgy van jól, mert úgy kell lennie; írja nem megnyugtató és felemelési czélból, hanem fölizgatva, lealacsonyítva oktalan állattá, kiből nincs és nem is lehet egyéb, mint aljas vágy, bestiális ösztön, melynek örök szolgálja a szív minden érzése, a lélek minden ereje és akarat.

Igy írja! Így, mert számít az emberi gyarló-

helyek „in extenso“ appendixbe voltak téve. [L. Don Juan I. 43—45. (Ábrányi E. ford.) és a 8. sz. jegyz.] Aztán én a rossz könyveknek nem is tartalmát, csak czimeit tettem appendixbe, a miknek 1/10-ed részét épen így együtt olvashatják czernyi könyvtári újregényekben nemcsak „felnőtt apák“ (hát vannak nem felnőttek is?), hanem bárkik. S most egy egyszerű kérdést. Bölesen mondja a B. H., hogy meg kell akadályozni e könyveknek az ifjusághoz kerülését. Ámde a mikéntől még bölesebben — hallgat és elítéli a névsort. Már pedig ha előbb az illetőket nem tájékozzuk arra nézve, a mit távol kell tartaniok; hát ugyan hogy tehessék ezt? Vajjon Magyarország tanító és szülői köreinek nagy része honnan tudhatja: melyek a szellem- és erkölcsre veszélyes könyvek? Vajjon hol kapták erre a tanítást-, nevelést-, útastást? Vagy vajjon honnan szereztek ehhez a tisztult izlést, kritikai biztosságot? Talán — kivált a szülők többsége — azon magyar eredeti és fordított remekművek útján, a melyeket ismernek — nevékről az iskolából, vagy a hirlapokból, vagy még innen s így sem? E kérdésekre feleljen meg az, ki a névsort elítéli; s akkor visszavonhatjuk azt, mint szükségtelent; de addig csak maradjon — Byron és Don Juan daczára is... Ez ép oly alapos, mint jószándéku kritikából még csak annyit, hogy ezt a könyvecsket a rossz könyvekkel üzérkedők érdekében való reklamnak (!) nevezi, — a mely gyanúsítást a sajtó elégtétele után még csak visszaütasítani sem szükséges... Ez a kis byroni kicsapongás pedig a főkérdés újabb megvilágítása mellett azt is felmutatja egy eccelans példában: minő monstrumai teremnek nálunk a napi kritikának, s mily égető szükségünk van a hivatott és avatott kritikára; olyanra, a minőt pl. Kemény Zs. sürget Élet és Irodalom cz. művében, mely ez épen ide találó szavakkal végződik: ... a sok haszontalan könyv olvasása egyenesen a nem-olvasásra vezet.

ságra, mely még magáról is szivesebben elhiszi a roszt, ha ezt mondják neki, mintsem keresné és kifejténé a jót. El akarja hitetni, hogy nincs és nem is lehet más, csupa nyomor, bűn, aljasság. Hogy a természetet festi, — pedig csak a szemétdombot látja; hanem a virágnak szemét hűny... Sőt tovább megy. A természet eltakarja még a ronda helyeket is; Zola letépi a fűvet és kiáltja: ime, nézzétek, minő undokság! és csupa undokság minden!... Híven festi a természetet! az embert! Avagy talán a fényképész-e a legnagyobb festőművész, mert az arcznak még szemölcsöt s tán szennyét is hiv en adja vissza — akarva nem akarva? Avagy talán téved Arany — s minden józan aesthetika — ha azt mondja:

Nem a való hát: annak égi mássa
Lesz, a mitől függ az ének yarázsa...

Van mindennek jogosultsága bizonyos határig; de nincs monopoliuma a határtalanig. Más is festi a nyomort, testit úgy, mint lelkit (L. pl. Daudet Jac k-ját); de más czélból és más eredménnyel: vigasztal és megnyugtató, nemesít és fölemel, biztat és meggyőz, hogy az embernek küzdenie kell a létért; küzdeni, szenvedni, tünni: akár bukik, akár győz!

Ez is csak elmélet, épen mint a másik — mondja tán valaki. Jó. De vajjon mit mond hát a tapasztalat?

Ki tagadná, hogy Zolának pl. még Nana-ban is vannak költői ecsettel festett helyei? Igen ám, de azt hiszi valaki, hogy tán ezeket keresik, élvezik? Oh nem! Nana nem ezekért — Nana a mohón falóknak; hanem e förtelmek könyvének legeszméletesebb, legundokabb helyeiért, hol az állatias bujálkodások kísértenek. Bizonyosságok rá a lapok, melyek piszkosak, rongyosak az olyan „érdekes“ helyeknél. És ezek, s az ily lapok beszélnek, retentően beszélnek az olvasók izlése és erkölcséről. Oly érthetően beszélnek, hogy általános elvként bátran kimondhatjuk: Mond meg, miket szeretsz olvasni, s én megmondom: mi vagy és mennyit érsz. — Részemről tehát a „Ceterum censeo“-t Zolára nézve megfordítom: ő lenne a legutolsó, a kit kivennék a névsorból akkor, ha valaha a magyar olv. közönség túlnyomó többsége oda érnék meg, hogy rá nézve ártalmatlan lehetne. Ezt a boldog időt pedig — isten bocsássa meg hitelenségem s bűnömöt: — nem remélem, de — nem is kívánom soha!... *)

S ezzel bevégeztük volna lap-szemlénket. A sajtó terén fölmerült hozzászólások után meg kell még emlékeznünk egy, a társadalmi téren fölmerültől is. Hód-Mező-Vásárhely Gazdasági Egyletében egy lelkes felolvasást tartott Fodor Lajos tanár és lapszerkesztő, a könyvecske alapján, s az közöltetett is az egylet közlönyében. Ime belőle néhány kezdő sor:

Ha valaki csak 2—3 évtizeddel ezelőtt tette volna e kérdést: miket ne olvassunk? nagyon rá néztek volna; mert hiszen akkor még az volt a baj jó Magyarországon, hogy kevesen olvastak. Hanem azóta nagyot változott a világ. Mai napság már mindenki olvas... Valami sajtóságos, borzasztó betegségben szenved a társadalom, — a minnek egyik oka az, hogy az emberek olvasnak. Hogyan? Biz az olyan formán,

*) Tegyük hozzá, hogy — a mi e dologban a legszomorítóbb — mint minden rossz ragadós, és megkapja a maga majmolóját: így ez is. A ki gyönyörködik benne, tessék csak megnézni pl. egy magyar petit Zolát: Bródi S. Nyomorz másolását és mázolását. Ez is „naturalista“, ki a „naturalismus“-át mutogatja pl. egy „nagy lábú zsidóleány“ban; egy jó testes-húsos asszonyban, ki szoptat, vagy keblét nyitva fedte; stb. a mi persze szintén mind naturalis, de világért se gyanus, frivol dolog!... (L. bővebben e tárgyban: a M. orsz. és a Nagyv. f. é. 6 sz.: A szenny poézise.)

I. évfolyam.

mint a hogy a zsidó panaszkodott, hogy az ő fia nem tud kártyázni; s mikor erre azt mondták, hogy hiszen azon csak örülhet, azt felelte vissza: igen ám, de — még is kártyázik. Így a mai olvasók nagy többségének is egyik legnagyobb baja az, hogy nem tud olvasni, és mégis olvas...

Paradoxon, a mely fájdalmas igazság! Nevetésgés dolog, a mely mélyen elszomorítja az embert! Kiemelem belőle azon valóban életrevaló eszméket, hogy az olv. egyletek alakítsanak könyvbíráló bizottságokat, melyek hivatva legyenek a meglevő és megszerzendő könyvek felett bírálatot s ellenőrzést gyakorolni. — Nem ajánlhatom eléggé.

SZÉKELY JÁNOS.

PESTI POSTA.

IX.

Budapest, június 3.

Ha én kolozsvári híreket írhatnék önöknek Kolozsvárra, úgy levelem nagyon hosszúra nyulnék, de mit írjak a fővárosból, hol most édes kevés történik, elannyira, hogy Budapest jelenleg az utolsó vidéki városok nivójára került, s a köpeczi, vagy szilas-balhási hírek jobban érdeklik az országot minden egyébnél, a mi a központban történik. Mert hát azért még jut is, marad is Pestnek; — egy-egy kémény nálunk is kigyulad, mindennap kifognak vagy két hullát a Duna-ból, a városligeti fák sem azért olyan szép lombosok, hogy reggelenként föl ne akassza magát rájuk valami „elzüllött“ egyéniség; majális, veszett kutya, gyermek gyilkosság, programbeszéd, Margit szigeti mulatság, pénztár sikkasztás, színház megnyitás, csőd, anarchista pör, zászlószentelés, korcsmai pofozódás, párbaj, stb. stb. akad quantum satis, — de hát ki az ördögöt érdekli mindez most, mikor méltán elmondhatjuk, hogy: kiűtött a magyar szabadság! s a hazafias lelkesedés oly nagy, hogy mindenféle az országban még a kövek is megindulnak!

Különbö a mi halad — nem marad. Lesz ám itt is néhány hét múlva nagy ribillió; az előkészületek már is folynak. A kerepesi útát újból aszfalttírozzák, simítják, seprik, csinositják, mert aligha nem szinre kerülnek megint új rendezéssel és új kiállítással a „Kerepesi úti zavargások“, mely már annyiszor cassa darabnak bizonyult, s nagy vonzerőt gyakorolt — a rendőrségre. Aztán a sugárutat is most kövezik — fával, hogy legfőleg csak könnyű sérülések történjenek.

Hallottam már ilyen kortes nótát is:

„Bugyiszlai a követünk,
Potyánszkira követ vetünk!“

Pedig isten úgy se, ha körültekint a becsületes hazafi ezen a Budapesten, hamarjában még követ sem tud keríteni.

Hanem azért két vidéki atyafi mégis kifundálta a dolgot Elmentek a Margithid tájkára, s miután egy pálinkás boltban magukba szedték a virtust, ott a szemetes tiszta s on, hol rakásokban hever a rongy, tégladarab, kavics és rozsdás vas, szembe álltak egymással. Mind a kettő tégladarabot tartott a markában, s kezdődött a párbeszéd:

— Mire kő kennek az a kő?

— Hát kennek mire kő?

Aztán szép csendesen megmagyarázták egymásnak, s mikor már mindkettőnek orrán, száján elindult a vér — jött Mihaszna András uram, hogy

szokás szerint bekísérje őket. Csak hogy a paraszt nem azért vidéki, hogy egy pesti drabant csuffá tegye! Nem mentek ők egy tapodtat sem, mert úgy mond: ők csak politizáltak, az pedig most szabad, még az urak se tesznek egyebet, mert csak minden harmadik esztendőben vagygon rá engedély!

No hát ezekből a békés előjelekből lehet látni, hogy milyen csöndes lesz itt nem sokára.

A pünkösdi ünnepek is elmúltak. Esett az eső, a korcsmárosok átkozódtak, a kirándulók megáztak, mestertegények és bús magyarok eláztak, táncz, muzsika, vigalomtól, részeg emberek kurjongatásától viszhangzottak az utcák, szóval: — jól mulattunk.

Ünnep első napján, esti 1/2 11 órakor jöttem haza az „Ember tragoediája“-ból. Valamelyik félre-eső utcában, egy sarok kövön ült afféle szegény munkás asszony, keservesen sirt és sopánkodott; előtte dülöngéztet részeg férje, s hol hátul, hol elől keresve fejével az egyensúlyt, erkölcsi prédikációt tartott az asszonynak; ez fölkiáltott:

— Oh jaj, jaj! Hogy az isten már nem akar én rajtam könyörülni!

A férj nagyot vakkantott, s majd a képére mászott feleségének, midőn nagy bölcsen oktató:

— Asszony! tudod-e, mert: segíts magadon és akkor a jó isten is meg fog segíteni.

És én egész éjszaka elgondolkoztam ez ostoba mondás felett, mert bizony ostoba az még egy részeg embertől is. Pedig milyen gyakran lehet hallani!

„Segíts magadon s az isten is meg fog segíteni!“

A keresztény moral tanai között talán egy sincs ilyen buta. Vajjon melyik katolikus szent mondta először? Bizonyosan ebéd után mondta, mikor már jól lakott. Hja! könnyű volt a szenteknek, de nehéz a becsületes embernek. Ők meztláb futkostak egy szál ingben az utcákon, nem kellett csizmáról és nadrágról gondoskodniok még a gyerekek számára is. Sapka helyett dicskört hordoztak a fejükön, mely megóvta őket a napszúrástól. Ebédre, vacsorára az istentől barátokhoz voltak invitálva, kik jól tartották őket bőjti eledellel. Mikor aztán már jól voltak lakva, visszavonultak a hűvös barlangba, s componálták a szentírást, s nem fizettek se házbért, se adót.

Próbálják meg ma!

Hiszen ha én magamon segíteni tudok, akkor mi szükségem van az isten segítségére?

„Segíts magadon . . . stb.“

Avagy e mondás talán azt akarja jelenteni, hogy: az isten én magam vagyok? Hogy mindenki magában hordja az istent? Mindenki önmagának saját istene?

Ha így van, oh de szájalomra méltó, tehetetlen valami az az úristen! . . .

Ugyancsak ünnep első napján volt a kerepesi temetőben a Halmy Ferencz siremlék ünnepélyes átadása.

A korán elhalt fiatal művész sirhantján most már gyönyörű fehér márvány oszlop emelkedik, mit a nemzeti színház tagjai állítottak a szeretett pályatárs emlékére.

Mily szép, mily megható, és mégis . . . ha eszébe jut az embernek, hogy évek jönnek, évek mulnak, a sirban nyugovó csontok porrá lesznek, ez a koszorúkkal borított, zöld halom egyenlő a föld színével, s ezt a fényes márvány emléket retentő vas öklével szétmorzsolja az idő! . . . Ki tudja mily nagy város fog állani e helyen, mely most a nyugalom szent berekje. Ez alig domborodó

halmocskák helyén óriási poloták fognak emelkedni, s hol most százaknak, ezreknek koporsója fekszik, ott ugyanannyiak bölcsője fog rengeni! . . .

Mert minden elmúlik . . . az emlék is.

Halmy Ferencz, arany betűkkel áll a köre vése e név. Ma ismeri mindenki. Akkor? . . . ki fog tudni róla? . . .

A hír? . . . . .

Elszáll mint a füst; új láng új füstöt bocsát.

A történelem? . . . . .

Ember munkája, tehát veszendő. Lapjait a szél szerte szórja, elvész, elporlik.

Az utókor? . . . . .

Hm! Némák lesznek az ajkak, melyek róla beszélhetnének; zárvák a szemek, melyek látták, az agy, mely rá gondolni tudott, maga — sár! . . .

Ma még él az özvegy vérző szívében; aztán élni fog a gyermekek szent kegyeletében; majd a pályatársak s a közönség egy nagyon kicsiny része fogja emlegetni, és . . . és . . .

Igazán ez az egész élet hasonlít egy rossz adomához, melynek végével az ember önkénytelenül kérdi: „hát aztán? . . . . .“

GABÁNYI.

AKADÉMIA.

A magyar tud. akadémia nagy hete f. hó 3-án vette kezdetét a nagygyűlési osztályértekezletekkel. Az első napon az I. és III. osztály valamennyi ajánlott tagot megválasztotta, illetőleg megválasztásra ajánlja a teljes ülésnek. A II. osztály 15 ajánlott közül hetet buktatott ki, köztük olyanokat is, kiknek ugyancsak a mai értekezleten jutalmakat ítél oda. Az értekezleteknek eredménye egyébiránt a következő: Az I. osztály a Goro ve-féle jutalmat (A modern realizmus a szépirodalomban) nem adja ki, mert a beérkezett két pályamunka közül egy sem vált be. A Nádasdi-féle pályadíjra (elbeszélő költemény) érkezett 21 mű; egyet sem találtak jutalomra érdemesnek. — Az Athenaeum irodalmi részvénytársaság száz arany pályadíjra (A magyar hirlapirodalom története, kezdettől (1780.) fogva 1867-ig) egy tervezet érkezett Ferenczy Józseftől. Az osztály a pályázati határidőnek meghosszabítását f. évi október hó végeig fogja ajánlani.

A Lukács-féle pályakérdésre (Kazinczy Ferencz élete és munkái) két tervezet érkezett be. Egyik Bayer Ferencztől; a másik Bánberg Józseftől. Erre nézve is a pályázati határidő meghosszabítása f. é. október végéig fog ajánlatni. — A Lévy-díjra (Kölcsy élete és munkái) érkezett egy pályaműnek a jutalmát nem adják ki, újra kitűzik 1886-ra. — A Sámuel-díjat Munkácsy Bernát: „Votyák nyelvtudományok“ című értekezésének ítelték oda. A tagajánlások fölötti szavazás az I. osztálynál a következő eredménnyel végződött: Rendes tagokul ajánlja az osztály Beöthy Zsolt, Szarvas Gábor, Ponor Thewrewk Emil levelező tagokat. Levelező tagokul Baksay Sándor, Pálffy Albert és dr. Szinnyey József, kültagnak dr. Genetz Arvid finnországi liceumi tanár ajánlatnak.

A II. osztály a Szilágyi István-féle 1200 forintos jutalmat Szalay József „Magyarország története“ című munkája 2—4 kötetének ítélte oda. — Az 1883-iki akadémiai nagyjutalmat Felméry Lajos, a Marcibányi jutalmat pedig dr. Alexander Bernát bölcsészeti munkáinak ítélte oda. — A Sztrokay-díjat a 3-ik számú pályamunkának ítelték oda. A jelíges levélke holnap fog felbontani. — Az első magyar ált. biztosító társaság 500 frtos jutalma Ecsedy és Jekelfalussy munkái közt fog felosztani. — A Sztrokay alapítványból kitűzött 100 aranyat az 1-ső számú pályamunkának ítelték. A jelíges levél-

két hónap bontják föl. Ugyanez az osztály a tagajánlások fölött ekkép döntött: rendes tagnak ajánlatik dr. Apáthy István; levelező tagoknak: Ballagi Aladár, Bunyitay Vincze, dr. Fejérpataky László, Hampel József, Horváth Árpád, Kovács Gyula, Plósz Sándor, kultagnak Bartolomeas Capassa és Caesare Guaszi olasz történetirók.

A III-ik osztály a Bézsán-féle 1200 frtos pályadíjat az 1-ső számú pályaműnek ítélte. A jelíges levél hónap fog felbontani. — A névtelen mérnök által kitűzött 1000 frtos pályadíjra 3 munka pályázott, a díj azonban egyiknek sem adatott ki s újra ki fog tűzteni. A Fáy-féle 1000 frtos pályadíjat Balog Kálmán „A magyar gyógyszerészkönyv kommentárja” nyerte el. Tagokul ajánlja a III. osztály, és pedig: tiszteletbeli tagul Konkoly Thege Miklós I. tagot, rendes tagul Mihálkovic Géza I. tagot, levelező tagokul: Kherndl Antalt, dr. Korányi Frigyes és Mocsáry Sándort, kultagnak Henle Jakab dr. göttingai egyetemi tanárt.

A második napon az összes ülés határozott ez egyes osztályok ajánlatai fölött. Ezt megelőzőleg az elnök jelentést tett az ünnepélyes közlés tárgyairól. A tárgysorozat a következő: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés az akadémia múlt évi működéséről. 3. Emlékezés Arany János fölött Szász Károlytól. 4. Magyarország a viláfgalomban, Keleti Károlytól. 5. Elnöki zárás. A következő tárgy az akadémiai nagy jutalom s a Marczibányi mellékjutalom odaítélése volt, mely a II-od osztály ajánlata értelmében történt. A pályázatokat illetőleg szintén az egyes osztályok ajánlatait fogadta el az összes ülés. A Bézsán jutalmat, melyet a III. osztály az 1-ső számú pályamunkának ítélte oda, a mint a ma felbontott jelíges levélkéből kitűnt dr. König Gyula nyerte el. Ugyancsak ma bontották fel a Sztrokay-díjakra érdemesített munkák jelíges levélkeit. A Sztrokay alapítványból büntetőjogi kérdésre kitűzött díjat dr. Vlasic Gyula, a nemzetgazdasági kérdésre kitűzött díjat dr. Kato Mór győri jogtanár nyerte el. Mindegyik pályakérdésre 100 arany jutalom volt kitűzve. Utolsó tárgya az ülésnek a tagajánlások bemutatása volt. Az első osztálynak idevonatkozó jelentését megjegyzés nélkül vette tudomásul az ülés. A II-ik osztálynál másképp történt. Ez az osztály ugyanis jelentése kapcsán megemlítte, hogy a tagajánlások fölötti szavazásban az olyan levelező tagok is résztvettek, a kik még székfoglalót nem tartottak, holott az alapszabályok ezt a jogot csak székfoglalójukat megtartott levelező tagoknak biztosítják. Kéri egyuttal az osztály, hogy az akadémia a jövőre nézve ez uzuson alapuló eljárás megszüntetése iránt intézkedjék. — Ez a jelentés nagy vitát keltett. Sokan visszavetni kívánták a II. osztály tagajánlását s új, szabályszerű szavazás megejtésére utasítani az osztályt. Mások arra hivatkoznak, hogy bár az alapszabályok tiltják az ilyen eljárást, de tekintettel arra, hogy ez már régi időktől fogva gyakorlatban van, ezuttal elnézést kell gyakorolni. Ez a nézet győzött s az összes ülés elfogadta a II. osztály jelentését is.

A nagygyűlések harmadik napja egyedüli tárgyát a tagválasztás képezte. Megtörtént az a rendkívüli eset, hogy a teljes ülés az osztályok által ajánlott tagokat egytől-egyig mind megválasztotta. Ilyen eset az akadémianál még nem foydult elő. Rendszeresen kibukott egy-kettő, néha több is az ajánlottak közül, ma azonban az „oppositio” a legtöbb esetben csak nyolc szavazattal rendelkezett. Először a II-ik osztály jelöltjeire történt szavazás. Megválasztottak rendes tagnak: Apáthy István t. tag, levelező tagoknak: Ballagi Aladár, Bunyitay Vincze, dr. Fejérpataky László, dr. Hampel József, dr. Horváth Árpád, dr. Kovács Gyula és dr. Plósz Sándor, kultagoknak Capasso Bertalan és Guaszi Caesar, olasz történettudósok. A III. osztályba beválasztottak: Konkoly Thege Miklós r. tag, tiszteletbeli tagnak, Mihálkovic Géza rendes tagnak. Kerndl Antal,

dr. Korányi Frigyes és Mocsáry Sándor t. fagoknak, és dr. Henle Jakab göttingai egyetemi tanár kultagoknak. Az I-ső osztályba beválasztottak: Beöthy Zsolt, Szarvas Gábor és Ponori Thewrewk Emil I. tagok rendes tagoknak, Baksay Sándor, Pálffy Albert és dr. Szinnyey József t. tagoknak és dr. Genetz Arved finn tudós kultagoknak. Ezzel az ülés véget ért.

KÜLÖNFÉLEK.

Kolozsvártt. 1884. május 30.

— A NAGYUTCAI KÖZÁPOR. A csöselék emerenyületéről, melynek színtere: kincses Kolozsvár s ideje: piros pünkösöd első napja vala, s melyről lapunk más helyén is megemlékezünk — a napi lapok kimerít s részletes tudósításokat hoztak. A mint lapunk tere engedő, megemlíjük e helyen is a száraz tényeket. Pünkösöd első napján igen szép és tekintélyes számú választó közönség vonult ki az indóházhoz, fogadni Hegedüs Sándor képviselő jelöltet. A mint vége volt a szokásos üdvözléseknek, a lelkesült választók kocsiba ültek s minden legkisebb gyanu nélkül a menet megindult. A mint a kocsik a nagy utcába értek, egyszerre óriási lármá keletkezik, s a borzasztó zivajt még borzasztóbb közápor követi. A kocsiban ülők a mint az első meglepetésből magokhoz tértek, azonnal átlátták a veszély nagyságát, mely a dühös csöselék ingerültségében mutatkozott s igyekeztek azt kikerülni, de legnagyobb része nem tehetette, a valóságos közápor kisebb, nagyobb ütéseket osztogatott; isteni gondviselés volt, hogy emberélet nem esett áldozatul. Hegedüs Sándor sértetlen maradt, míg dr. Haller Károly egyetemi tanár az arczába kapott ütést. Dr. Finály Henrik egyetemi tanárt fején találta a kő Legsúlyosabban sérült meg dr. Farkas Géza egyetemi tanárságát. Egy jókora nagy és éles kő a balszemét találta; a szem alatt összezúzta a járomcsontot; orvosi vélemények szerint könnyen elvesztheti a szemét. Ezeken kívül még többen kaptak kisebb-nagyobb ütéseket: Bokros Elek, Filker Elek, Biasini Domokos, Biró János, Tusai Gábor, stb. stb. kiket mind megemlítenünk teljes lehetetlen. A városi rendkívüli közgyűlés e sajnos esetre kimondta kárhóztató ítéletét; s egy kiáltványban felhívja a város polgárait, hogy mint jó és derék hazafiak tartsák szent kötelességüknek a rend és béke felett örködni.

— SZÍNHÁZ. Homes és Fey k. a. antispiritistikai mutatóványai töltötték be a nyári színház mult heti műsorát; az igaz, hogy „műsor” és ezek az antispiritistikai produkeciók nem igen egyeztethetők össze, miután nem egyebek azok közönséges szemfényvesztéseknél. A három antispiritistikai estén három kis vígjáték is került színre; ugyanis: „A kölcsönkért feleség”; „Házasságpolitikája” és „Ha te úgy, én is úgy.” Mind a három szellemes apróság s ha hozzá számítjuk még a kitűnő előadást, a szemfényvesztő-pár unalmas produkeciói némileg kárpótolva voltak.

— ZILÁHI GYULA JUTALOMJÁTÉKA. Színházunk e fiatal tehetséges tagja, kinek buzgó törekvése kivívta a nagy közönség tetszését és rokonszenvét, hétfőn tartja jutalomjátékát. Ez alkalommal Hegedüs Lajos történelmi drámája: „Bibor és gyász” kerül színre. E Kovács Gy. az ő ügyes rendezői talentumával két tableaut rendez. Egyik a koronázás, másik az aradi gyűlés.

— AZ ERDÉLYI EV. REF. EGYHÁZKERÜLET e hó 6-án kezdte meg közgyűlését Kolozsvártt. Az elnöki széklet br. Bánffy Albert az egyházkerület gondnoka foglalta el. A gyűlést Nagy Péter püspök gyönyörű imája előzte meg, mit azután az elnöki megnyitó követett. Az ülés folyamán felolvastattott Somsich Pál levele, melyben tudatta, hogy két moldovai ref. lelkesnek egyenként 300 forint adományoztatott a csángó egyesület által Hálás köszönettel tudomásul vétetik. Majd a szavazó bizottság terjesztette elő a tegnapi választás eredményét. E szerint az egyházkerületi közfőtörvényszék bírúvá megválasztottak: Lészay Ferencz, Veres Ákos, dr. Kolozsvári Sándor, Hegedüs Lajos, Solymosy István, Rákossy Lajos, Bihari Sándor, Sárkány Ferencz és Kerekes Sándor. — Igazgatótanácsosokká választottak: Benkő János, dr. Szász Béla, dr. Jeney Viktor, Székely János és Györfly Lajos. — Az udvarhelyi kollegium történelem-földrajzi tanszékére kijelöltettek dr. Gergely Sámuel és Solymosi Endre.

A végérvényes választás hónap fog megejtetni. Azután ismét egyes kérvények kerültek tárgyalás alá.

— REF. PÜSPÖKVÁLASZTÁS. A néh. Török Pál halála által megürült dunamelléki reformatus püspökségre a kerülethez tartozó egyházak szavazatait szerdán bontotta fel a kerületi gyűlés által e célra kiküldött bizottság. A bizottság gróf Lónyay Menyhért elnöke alatt délután 3 órakor ült össze s 4¹/₂ órára végezte be munkáját. Beérkezett összesen 244 szavazat. Ebből kettő a csákvári és kajdáci egyházé alaki hibák miatt nem fogadtatott el; 4 egyház nem küldte be szavazatát. Szász Károly kapott 135, Filó Lajos 107 szavazatot. E szerint Szász Károly a dunamelléki ref. egyházkerület püspökévé Filó Lajos ellenében 28 szótöbbséggel megválasztott. Fz alkalommal megemlíjük József főherczeg erre vonatkozó bontóját: Örvend — ugymond — Szász Károly püspöké megválasztásának, mert így Szász Károly ezután még jobb verseket fog írni. Csiky is jobb szindarabot írt, a mig pap volt.

— A „BUDAPESTI SZEMLE” legújabb júniusi füzeté Gyulai Pál szerkesztése alatt a következő érdekes tartalommal jelent meg: „Nala és Damajánti,” ismeret és mutatóványok Fiók Károlytól. „A trójai ásatások ősembertani jelentősége,” (II.) Téglás Gábertól. „Anyá és grófné,” (VI.) regény Pálffy Alberttől. „Néhány adat kulturális tényezőink mérlegéhez,” Földes Bélától. „Turgenyev Iván,” — rf. Költemények; „Ablakomból” Góbi Imrétől. „Az első összekoccanás,” Tennyson Alfréd után angolból Hegedüs Istvántól. A „pénzügyi regáliák elmélete” cím alatt Heltai Ferencz, a képzett fiatal nemzetgazdasági írótól egy ép oly lelkiismeretes kutatáson alapuló, mint önálló gondolkozásról és nagy tanultságról bizonyító tanulmány. Ipoly Arnold az operaház festményeiről. Ampelostól. — Értesítő.

— JÓKAI MÓR tanulmányútját augusztus hóban kezdi meg Abauj-Tornavármegyében. Az utazás vagy két hétre van tervezve és czálja a trónörökös által kiadandó nagy munka számára Abauj-Tornamegye hidografiai, éghajlati és természet-történeti adatain kívül, a népszokások, mondák, mesék, játékok, babonás hagyományok gyűjtése tekintettel a nyelvre, a történeti és nemzeti sajtóságokra s a népgazdaságra. Eddigél a következő községek vannak a meglátogatásra kitéve: Bukóc vashámorral; Réka és Aranykölta ezüstbánya és amulációval, Jászó országos levéltárral; Metzenez népviselet tanulmányozása, Stooz késgyárral, Szomolnok cementvizével és bányáival (Szepesség), Torna várommal, régi templomának síremlékével, Szadellő festői hegyhasadékaival, és ösleteivel; Szadvár régi váromladdal, Rozgony, hol Csák Máté ütközetet vívott Róbert Károly ellenébe, Ránk, Vörösvágás (Sárosmege) opálbányával, Györke régi templommal, Nagy-Szalánc várommal, Kéked fürdővel; Abaujvár, Aba Sámuel emlékezete; Hollóháza kőedénygyárral; Fuzér várommal, Radvány, Kazinczy nyughelyével; Tekibánya husszita várerődítménnyel és régi templommal, kőedénygyárral; Regecke várommal és Boldogkő-Váralja várommal.

— SHAKESPEARE-BAZÁR. Londonban a chelseai női kórház javára nagy bazárt rendeztek az arisztokrácia hölgyei, kiváló művészek, írók, tudósok és a Shakspeare-társaság tagjai. Az óriási Albert-Hallt áruhelyé alakították át. Az ünnepély kezdete előtt függönyök fedték el az egyes sátrakat s adott jelre szétválvá, Shakspeare drámáiból vett jeleneteket tárták a nézők elé. A diszleteket művészi kezek hiteles képek után festették és a résztvevők korhí jelmezeket viseltek. Báró Bissingné a „Szeget szeggel”, lady Churchill és lady Winnington „Machbeth”, hg. Singh Helén „János király” egyes jeleneteit választották, sat. A vendéglő a „Windsori vig asszonyok” csapszékét ábrázolta és lady Brooke felügyelete alatt állt. Ezeken kívül kiállították a nagy drámáiró erekyeit, íróasztalát, sat. Emlékkönyvet is adnak ki, melybe lord Tennyson, Browning Róbert, Wilde Oszkár és mások cikkekét irnak s a legjelesebb angol rajzoló képeket szolgáltatnak; e műre eddig 7000 megrendelés történt. A bazár legértékesebb tárgya egy Krisztus szenvedéseit tárgyaló könyv, Ligne herczeg tulajdona, mely gondosan fába vésett betűkből áll; 1640-ben 11,000 aranyért vették meg s tulajdonosa jelenleg áruba bocsátja.

Tartalom: Piros pünkösöd napja Kolozsvártt. — Nemzeti nevelés. Salaman Antal. — Két falu. Sümei Kálmán. — Az ember sorsa. Szentesi Lajos. — Szinte feláldozták. Sári Lászlóné. — Adalék a Hóra-világ történetéhez. Dr. Török István. — A „Miket ne olvassunk” kérdéséhez. Székely János. — Pesti posta. Gabányi — Akadémia. — Különlék. — Tárca: Byron és Augusztus. Jancsó Benedek

Nyomatott Stein Jánosnál az ev. ref. kollegium betűivel Kolozsvártt.